

SODANKYLÄ ELINVOIMAISEKSI

Keinoja ja kehittämissuhteita veto- ja pitovoiman lisäämiseksi
työikäiselle väestölle

Uusitalo Juhon

Opinnäytetyö

Liiketalouden koulutus
Tradenomi (AMK)

2020

Liiketalouden koulutus
Tradenomi (AMK)

Tekijä	Juho Uusitalo	Vuosi	2020
Ohjaaja(t)	Mika Saloheimo		
Toimeksiantaja	Sodankylän kunnan kehittämisspalvelut		
Työn nimi	Sodankylä elinvoimaiseksi – Keinoja ja kehittämisehdotuksia veto- ja pitovoiman lisäämiseksi työikäiselle väestölle		
Sivu- ja liitesivumäärä	65		

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli perehtyä tutkittuun tietoon Sodankylän kunnan houkuttelevuudesta, veto- ja pitovoimaisuudesta sekä kuntalaisten kokemuksista paikkakunnan viihtyisyydestä. Tärkeimmät tähän opinnäytetyöhön kuuluvat osa-alueet olivat Sodankylän nykytilanteen läpikäynti, kunnassa aiemmin tutkitun aineiston analysointi sekä tekemäni SWOT-analyysi ja niiden perusteella tehdyt johtopäätökset. Teoriatiedon keräsin erilaisten teosten, artikkeleiden, tutkimusten ja tilastojen pohjalta.

Opinnäytetyön tavoite oli laatia ehdotuksia kehitystoimenpiteistä sekä koota ja analysoida pohja-aineistoa lähteeksi toimeksiantajani, Sodankylän kunnan kehittämisspalvelujen, tulevaa brändityötä varten. Tärkeää on nostaa tutkimuksissa ja kyselyissä usein esille tulleita toistuvia aiheita ja teemoja, joita toimeksiantaja voi hyödyntää brändäyksessä tulevaisuudessa. Analysoinnissa on perehdytty erityisesti paikkakunnan vahvuuksiin, heikkouksiin, uhkiin ja mahdollisuuksiin.

Kehittämisselvityksen laatimisessa käytin tutkittuun tietoon perustuvaa tutkimusmenetelmää. Se tarkoittaa parhaan ajan tasalla olevan tiedon arviointia, käytännön kokemusten tuomaa asiantuntemusta sekä kunnan asukkaiden mielipiteiden ja toiveiden huomioimista. Toimeksiantajan kanssa käydyt vuoropuhelut ohjasivat selvityksen laatimisprosessia. Lopputuloksena sain laadittua kattavan selvityksen kunnan nykytilanteesta sekä sen tulevaisuuden näkymistä.

Liiketalouden koulutus
Tradenomi (AMK)

Avainsanat

Vetovoima, pitovoima, kuntabrändi, Sodankylä

Bachelor of Business Administration

Author	Juho Uusitalo	Year	2020
Supervisor	Mika Saloheimo		
Commissioned by	Development services of Sodankylä municipality		
Subject of thesis	Vital Sodankylä – Means and development suggestions to enhance attract and hold new and current working-age residents		
Number of pages	65		

The purpose of this thesis was to study research information about the attractiveness of Sodankylä and how its residents experience the comfort of the place. The most important sectors of this thesis were the review of Sodankylä's current situation, analyzing previously done researches on the municipality, SWOT-analysis and conclusions. The theoretical information was based on different works, articles, statistics, inquiries and studies.

The objective of the thesis was to compose suggestions for operations that could be used on development as well as combine and analyze base material as a source for the municipality's upcoming brand work. It was important to highlight themes that frequently appeared during the studies and in other sources, so that those could be utilized for branding in the future. For the analysis, I have especially focused on the locality's strengths, weaknesses, threats and opportunities.

The writing of this development report was based on studied information i.e. the evaluation of the best current information available, the expertise obtained by practical experience and the expectations and opinions of the residents. The dialogues with my commissioner guided the report writing process. As a result, I formed a comprehensive report about the municipality's current situation and its future views.

Key words

Attraction, municipality branding, Sodankylä

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	SODANKYLÄN NYKYTILANNE	9
2.1	Perustiedot.....	9
2.2	Avainluvut	10
2.3	Työllisyys	13
2.4	Saavutettavuus	14
2.5	Palvelut ja suurimmat työllistäjät.....	15
2.6	Muuttoliike.....	15
2.7	Kuntastrategia 2019-2025 pähkinänkuoressa.....	17
2.8	Merkittävimmät tunnetut kohteet, tapahtumat sekä nähtävyydet	17
2.9	Ostovoima ja ostovoiman siirtymät	18
3	TERMIT JA KÄSITTEET	20
3.1	Alueen veto- ja pitovoima.....	20
3.2	Kunnan brändi	21
4	AIEMMAT TUTKIMUKSET JA SELVITYKSET	23
4.1	Regina-hanke	23
4.1.1	Kaivostoiminnan koetut vaikutukset Sodankylässä	23
4.1.2	Uusien kaivosalan työntekijöiden sijoittuminen Sodankylään.....	27
4.1.3	Hyvinvointi Sodankylään muuttaneiden äitien kokemana.....	31
4.2	Sodankylän keskustan vetovoima tutkimus	34
4.3	Muuttoliike-tutkimus	41
4.3.1	Miksi sie muutit Sodankylään?	41
4.3.2	Miksi sie lähit Sodankylästä?	42
5	SODANKYLÄN KUNNAN SWOT-ANALYYSI.....	44
5.1	Vahvuudet.....	46
5.2	Heikkoudet.....	48
5.3	Mahdollisuudet.....	50
5.4	Uhat	51
6	TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT JA MEGATRENDIT	54
6.1	Kuluttajatrendit.....	54

6.2 Kaupan trendit	55
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	58
8 POHDINTA.....	63
LÄHTEET.....	65

1 JOHDANTO

Toimeksiantaja opinnäytetyölleni on Sodankylän kunnan kehittämispalvelut. Yhteyshenkilöinä toimivat kunnan kehittämisjohtaja Jukka Lokka sekä elinkeinokoordinaattori Mika Uusitalo. Tämän opinnäytetyön on tarkoitus olla kehittämisselvitys toimeksiantajan tulevaa brändityötä varten. Tämä työ tulisi siis toimimaan yhtenä tiedonlähteenä heille tähän tulevaan työhön.

Opinnäytetyön idea sai alkunsa siitä, että otin yhteyttä vanhan kotikuntani elinkeinotoimeen ja tiedustelin, että mitkä asiat siellä ovat olleet viime aikoina pinnalla. Kunnalla oli selkeä kehittämiskohde, joka sattui kiinnostamaan myös itseäni. Lisäksi tämä kehittämisselvitys kuuluu koulutukseni toimialaan.

Aihe on mielenkiintoinen, koska olen itse asunut Sodankylässä noin 20-vuotiaaksi asti. Armeijan jälkeen muutin Ouluun opiskelemaan. Muutto pois paikkakunnalta oli ainoa vaihtoehto, mikäli halusi jatkaa opiskelua toista astetta pidemmälle. Tuossa piileekin se yksi ydinasioista tätä opinnäytetyötä ajatellen. Edustamani ikäryhmä haluttaisiin kunnassa pitää kirjoilla, mutta valitettavasti juuri ikäiseni nuoret 18–27-vuotiaat muuttavat sieltä pois (Uusitalo 2019).

Tällä hetkellä kotipaikkakuntani ei houkuttele minua paluumuuttoon. Mikäli vanhempani ja nuorin veljeni eivät enää asuisi siellä, niin minulla ei olisi mitään syytä käydä siellä. Iso ongelma alueella on nuorten aikuisten muuttaminen pois alueelta usein juuri opiskeluiden vuoksi. Katukuvasta puuttuu pitkälti nuorten aikuisten edustus. Tällä on selvä merkitys alueen elävyyteen ja myös tiettyjen palveluiden kysyntään. Nuoret aikuiset ovat aktiivisessa ”parinetsintävaiheessa”, ja mikäli omanikäisiä kumppaneita ei löydy, se on omiaan pienentämään alueen vetovoimaa. Tämä edellinen näkyy myös siinä, että alueelle on paljon helpompi asettua perheellisenä, ja lapsiperheille Sodankylä on itse asiassa hyvä paikka asua. (Uusitalo 2020.)

Väestön ikärakenne näyttääkin siis jo nyt huolestuttavan yläpainotteiselta. Väestörakenne vanhentuu, kun eläkeläisten osuus väestöstä kasvaa samalla kun työikäisten määrä vähenee. Syntyvyyden kasvuunkaan ei todennäköisesti ole tulossa niin tuntuva positiivista vaikutusta, että tämä sillä korjattaisiin. (Findikaattori 2020.) On siis pyrittävä keksimään ne keinot, joilla nämä

vähäisetkin työikäiset asukkaat saataisiin houkuteltua jäämään ja jo ne pois muuttaneet saataisiin palaamaan takaisin paikkakunnalle.

Aihe on ajankohtainen, ja esimerkiksi naapurikunnissa painitaan samojen ongelmien kanssa. Tämän huomaa esimerkiksi sosiaalisen median alustoilla, kuten esimerkiksi Kemijärven Facebookin kansalaiskanavalla puhetta aiheesta riittää jatkuvasti samaan tapaan kuin Sodankylän vastaavalla kanavalla. Yleistä kiinnostusta aiheeseen siis löytyy, sillä Sodankylä ei ole ainut muuttotappiokunta tässä maassa. Sama ilmiö on havaittavissa monella muullakin paikkakunnalla. (Ekberg 2019.) Aiheella on siis myös yhteiskunnallista merkitystä. Siltikään kukaan ei ole ainakaan Suomessa aiheesta julkaissut julkista opinnäytetyötä vielä tai en sellaista ainakaan löytänyt. Tämä luo tietysti omat haasteensa tälle minun työlleni, kun ei ole juurikaan töitä, mihin tätä verrata.

Opinnäytetyön aineiston hankintaa varten haastattelin tämän opinnäytetyön toimeksiantajaa eli Sodankylän kunnan kehittämisspalveluiden yhteyshenkilöitä. Haastatteluita oli useampi, ja ne toteutettiin sekä paikan päällä että etänä kevään 2019 ja kevään 2020 välisenä aikana. Haastattelujen teemoina toimivat opinnäytetyön kannalta tärkeät kysymykset. Esimerkiksi ensimmäisessä tapaamisessa hahmoteltiin selvityksen sisältöä ja rakennetta ja myöhemmissä tapaamisissa keskityttiin enemmän yksityiskohtiin, kuten kunnan vahvuuksiin ja heikkouksiin sekä miten ne vaikuttavat veto- ja pitovoimaan. Työmenetelmänä olen käyttänyt myös SWOT-analyysiä.

2 SODANKYLÄN NYKYTILANNE

2.1 Perustiedot

Sodankylä on Suomessa Lapin maakunnan keskiosassa sijaitseva kunta ja kuuluu Pohjois-Lapin seutukuntaan (Lapin liitto 2019b). Vuonna 2019 paikkakunnalla asui 8303 asukasta (Tilastokeskus 2019a). Sodankylän pinta-ala on 12 415,40 km², joka tekee siitä Suomen toiseksi suurimman kunnan. Vesistöjen osuus tuosta pinta-alasta on 723,76 km². (Maanmittauslaitos 2019.) Sodankylän pinta-alasta kolmannes koostuu erilaisista suojelualueista, joita ovat muun muassa Urho Kekkosen ja Pyhä-Luoston kansallispuistot (Lapin liitto 2019b).

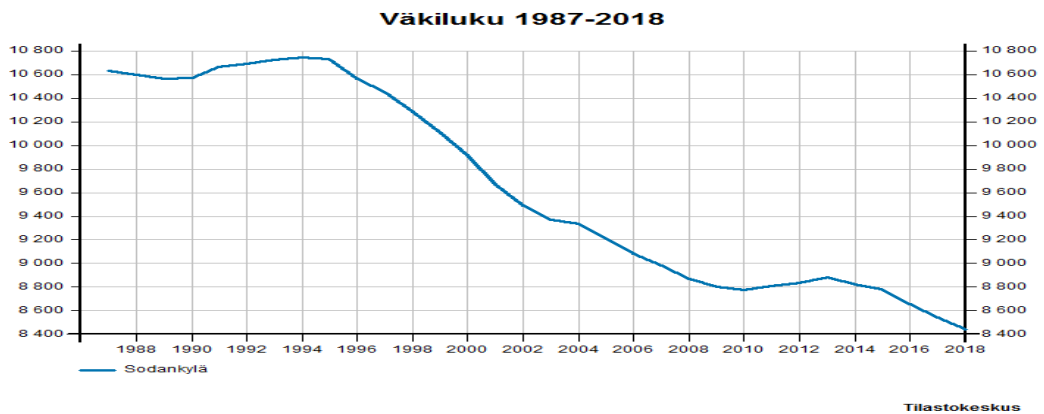
Sodankylän naapurikuntia ovat Inari, Kittilä, Rovaniemi, Kemijärvi, Pelkosenniemi ja Savukoski (Lapin liitto 2019a). Sodankylässä on kymmeniä aktiivisia sivukyläiä, joista suurimmat ovat Sattanen, Vuotso ja Vaalajärvi. Yli kolmannes kunnan asukkaista asuu taajaman ulkopuolella. (Visit Sodankylä 2019.) Sodankylän väestötiheys on 0,71 as./km² (Tilastokeskus 2019g). Eli voidaan puhua harvaan asutusta seudusta.

Kuva 1. Lapin maakunnan seutukuntajako (Lapin liitto 2019a)

2.2 Avainluvut

1980- ja 1990-luvuilla kunnan asukasmäärä kasvoi vuoteen 1995 saakka. Vuoden 1996 jälkeen väkiluku on kääntynyt selvään laskuun lisääntyneen poismuuton myötä. Vuonna 2018 kuntien välinen muuttotappio oli Sodankylässä -72 henkilöä. (Tilastokeskus 2019a.) Väkiluku on vähentynyt voimakkaasti vuoteen 2010 saakka. Tämän jälkeen avattiin Kevitsan kaivos, johon liittyy kuviossa 1 nähtävä lyhyt kasvuvaihe vuoteen 2013 asti. Tuon jälkeen laskeva trendi on palannut. Osasyynä tähän toimi koulutuspaikkojen puute paikkakunnalla. (Talousarvio 2019, 10.) Tässä paikkakunnalla oli myös paljon epäonnea, sillä samaan aikaan Pahtavaaran kultakaivos teki konkurssin, Hasetec, Astropolistieto ja Polar House lopettivat toimintansa sekä Comforta supisti tuotantoaan. Työpaikkoja menetettiin alueella yhteensä noin 150–200 kappaletta. (Lokka 2020.)

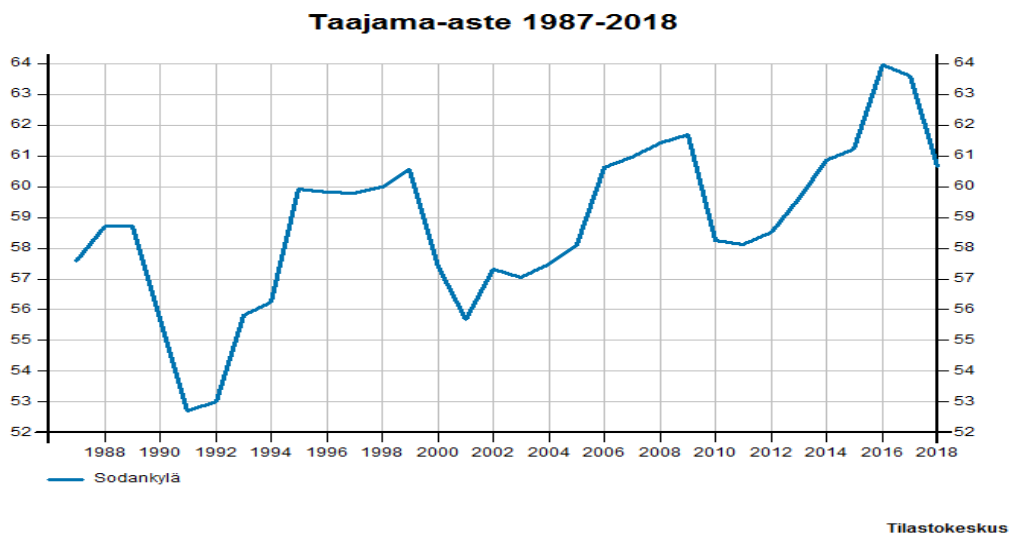
Kuvio 1. Sodankylän väkiluku 1987–2018 (Tilastokeskus 2019h)

Enimmillään Sodankylässä on ollut asukkaita 10 747 vuonna 1994, jolloin Lapissa asui 202 325 asukasta (Väkiluvun kehitys Lapin kunnissa ja seutukunnissa 1970–2008). Sodankylän tämänhetkinen väkiluku on sen historian alhaisin. Tähän mennessä väkiluku on tuosta huippuvuodesta vähentynyt 2444 asukkaalla eli 22,74 %. (Tilastokeskus 2019a.) Asukasluvun kehitys on viime vuosina ollut negatiivista myös sekä Lapissa yleensä että muissakin 5001–10000

asukkaan kunnissa. Sodankylässä se on näihin verrattuna ollut vielä keskiarvoa negatiivisempaa. (Talousarvio 2019, 12.)

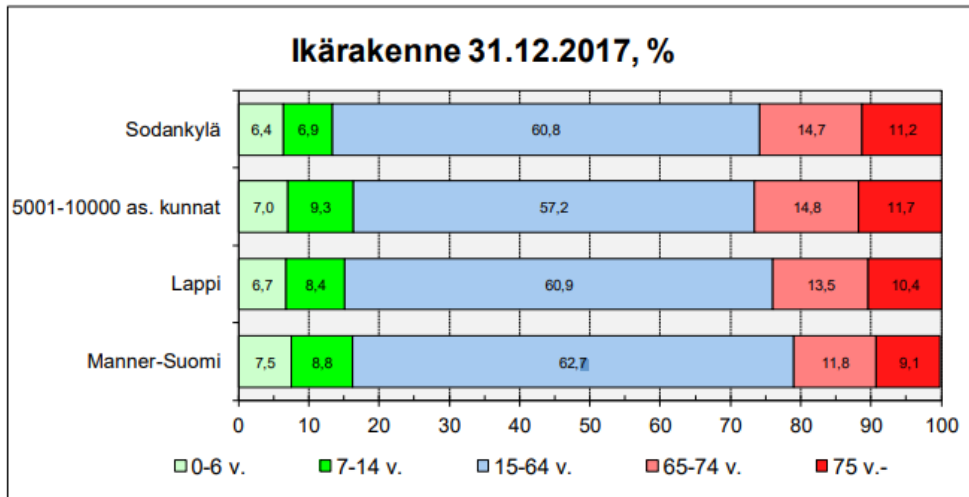
Vuonna 2017 Sodankylässä syntyi elävänä 62 ihmistä. Maahanmuuttoa paikkakunnalla oli 37 henkilön verran. Muuttoliikkeen ja kuolleisuuden huomioon ottaen väkiluvun kokonaisuutos oli silti negatiivinen 109 henkilön verran. (Pekkarinen & Martti 2018.)

Taajama-aste vuonna 2018 oli 60,7 %, joka on tuorein mittaustulos (Tilastokeskus 2019a). Taajama-aste on pienimmillään ollut vuonna 1991, jolloin se oli hieman alle 53 %. Korkeimmillaan se on ollut vuonna 2016 ollessaan 64 %. 15 vuodessa taajama-aste on siis kasvanut noin 11 %. Kuten kuviosta 2 nähdään, kasvu on ollut epätasaista, sillä taajama-aste on välillä kasvanut ja välillä laskenut. Viime vuosina taajama-aste on tosin ollut laskussa, sillä vuodesta 2016 vuoteen 2018 mennessä luku on laskenut reilu 3 %. (Tilastokeskus 2019e.)

Kuvio 2. Sodankylän taajama-aste 1987–2018 (Tilastokeskus 2019e)

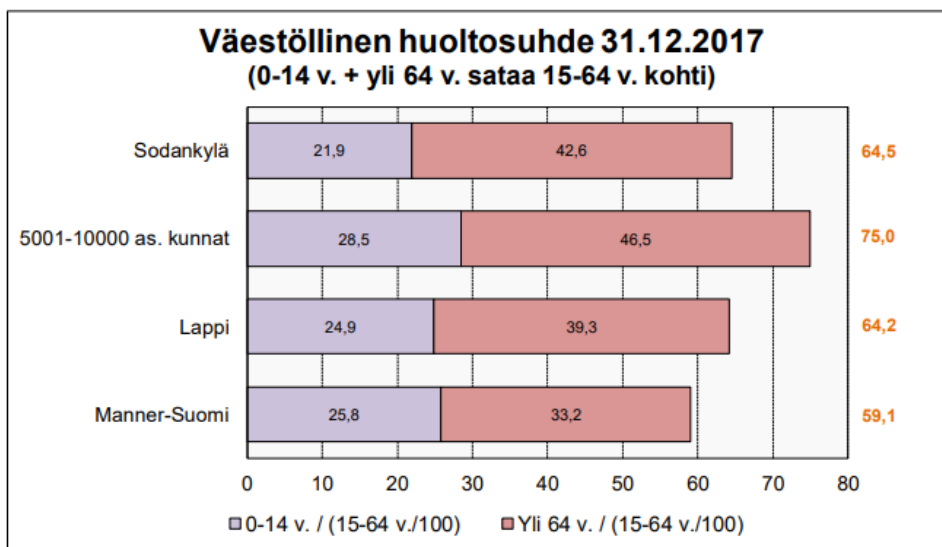
Ikärakenne seuraa Sodankylässä samaa kaavaa kuin muuallakin Suomessa, syntyvyyden ollessa laskussa ja ikääntyvien määrän lisääntyessä. Kuten kuviosta 3 näkee, ikärakenne Sodankylässä on samalla tasolla muiden vastaavan kokoisten kuntien kanssa lukuun ottamatta 7–14-vuotiaita, joita Sodankylässä on hieman vertailukohteitaan vähemmän. Myös siis ikääntyvän väestön määrä on samalla tasolla kuin verrokkikunnissa. (Talousarvio 2019, 12.)

Kuvio 3. Sodankylän ikärakenne 2017, % (Talousarvio 2019, 12)

Vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä oli 73 % vuonna 2018. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä oli 23,9 %. (Tilastokeskus 2019a.)

Kuviossa 4 esitetään kunnan väestöllinen huoltosuhde eli alle 14-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden määrä suhteessa sataan työkäiseen (15–64 v.) verrattuna. Vuoden 2017 lopussa tämä lukema oli Sodankylässä 64,5. Tämä on lähes Lapin yleisellä tasolla ja parempi lukema kuin samankokoisissa kunnissa keskimäärin. (Talousarvio 2019, 13.)

Kuvio 4. Sodankylän väestöllinen huoltosuhde 2017 (Talousarvio 2019, 13)

2.3 Työllisyys

Työ- ja elinkeinoministeriön tietojen mukaan vuosina 2013–2015 työttömyys Sodankylässä lisääntyi 12,4 prosentista 14,5 prosenttiin, jonka jälkeen työllisyystilanne alkoi parantua. Taulukossa 1 nähtävien lukujen mukaan kunnan työttömyys aleni 107 henkilöllä ja työttömyysaste -2,5 % vuodessa kesäkuusta 2017 vuoden 2018 kesäkuuhun. Lokakuussa kunnan työttömyysaste 7,4 % oli Lapin maakunnan alhaisin. Vuoden 2017 syyskuuhun verrattuna työttömiä oli 131 eli 31 % vähemmän. Alueella asuvan työllisen työvoiman määrä oli 3590 vuonna 2017 ja työllisyysaste oli 70,6 %. (Talousarvio 2019, 14.)

Taulukko 1. Sodankylän työllisyys tilanne 2013–2018 (Talousarvio 2019, 14)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
						(30.9.2018)
Työvoima	4156	4096	4056	4096	4056	3990
Työlliset	3569	3517	3467	3530	3590	3693
Työttömä työnhakijoita	587	579	589	566	466	297
Työttömyysaste, %	12,4	13,9	14,5	13,8	11,5	7,4

Edelleen merkittäviä työllistäjiä Sodankylässä ovat maa-, metsä- ja kalatalous, vaikkakin viime vuosina näillä aloilla työpaikat ovat vähentyneet. Alueella eniten työllistäviä toimialoja ovat terveys- ja sosiaalipalvelut, tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus ja varastointi, kaivostoiminta ja louhinta sekä julkinen hallinto ja maanpuolustus. Viimeisen muutaman vuoden aikana työpaikkoja on tullut lisää etenkin terveys- ja sosiaalipalveluihin, koulutukseen, rakentamiseen, kaivostoimintaan, jalostukseen sekä louhintaan. (Talousarvio 2019, 13.)

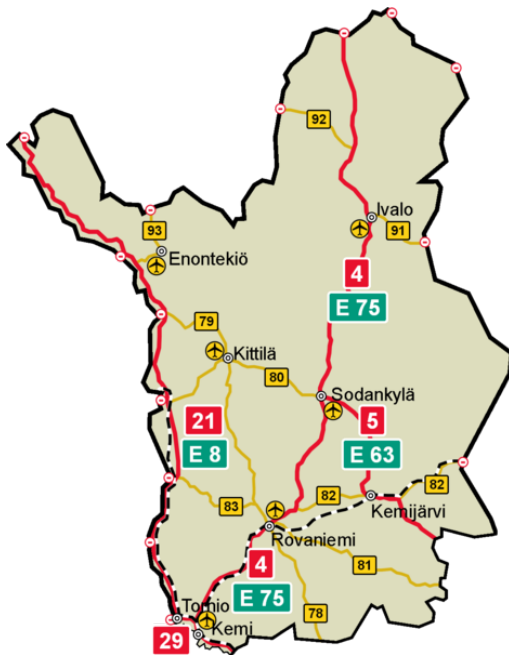
Kun yleisenä suuntana on ollut palvelutyöpaikkojen kasvu, on Sodankylässäkin palvelutyöpaikat kasvussa, mutta suhteellinen osuus on tippunut, sillä jalostuksen työpaikkojen osuus on lisääntynyt voimakkaasti 13,8 prosentista (2008) 22,8 prosenttiin (2015). Kaikkiaan työpaikkojen lukumäärä on kasvanut kahdeksassa vuodessa 3 360:stä 3 478:aan (2008–2015). Korkeimmillaan työpaikkamäärä on ollut tarkastelujakson aikana 3 628 vuonna 2012. Tämä piikki vuonna 2012 johtui todennäköisesti Kevitsan kaivoksen rakennusvaiheesta. Alkutuotannon työpaikkojen osuuden aleneminen on ollut nopeaa 10,8 %:sta 8,1

prosenttiin (2008–2015). Ennakoitavissa on, että kaivos- ja matkailutyöpaikkojen määrä kasvaa edelleen, mikä vaikuttaa myönteisesti kunnan talouteen. (Talousarvio 2019, 9–10.)

2.4 Saavutettavuus

Sodankylä sijaitsee keskellä Lappia pääliikenneväylien risteyskohdassa. Sijainnista on pääsy neljään eri suuntaan. Sodankylää ympäröivät naapurikunnat maakuntakeskus Rovaniemi (128 km) sekä aluekeskukset Kittilä (87 km), Ivalo (160 km) ja Kemijärvi (107 km).

Sodankylään pääsee käytännössä ainoastaan joko henkilö- tai linja-autolla. Sodankylään ei pääse junalla vaan lähimmät rautatiet kulkevat Oulun kautta Kemiin ja Kemistä joko Kolariin tai Rovaniemelle ja siitä vielä Kemijärvelle. Sodankylän lentopaikka sijaitsee noin kolmen kilometrin päässä keskustasta, mutta sinne järjestetään ainoastaan tilauslentoja eikä lainkaan reittilentoja. Lähimmät reittiliikennelentokentät sijaitsevat Rovaniemellä, Kittilässä ja Ivalossa. Joukkoliikenteen jatkoyhteyksiä järjestetään naapurikuntiin lento- ja junavuoroille. (Sodankylän kunta 2019.)

Kuva 2. Lapin liikenne (Wikipedia 2019)

2.5 Palvelut ja suurimmat työllistäjät

Tähtelän alueella toimivat Oulun yliopiston erillislaitoksena Sodankylän geofysiikan observatorio, seitsemän maan ylläpitämä EISCAT-asema ja Ilmatieteen laitoksen arktinen avaruuskeskus. Lisäksi alueella sijaitsee Jääkäriprikaati, joka on arktiseen koulutukseen ja ilmatorjuntaan erikoistunut Puolustusvoimien pohjoisin joukko-osasto. (Lapin liitto 2019b.)

Sodankylän kirkonkylältä löytyvät monipuoliset kunnan peruspalvelut ja jopa osittain kaupunkitasoiset palvelut. Näihin sisältyy esimerkiksi kaksi hotellia, majatalo, leirintäalue, elokuvateatteri, useita ravintoloita ja kahviloita sekä ostospaikkoja. Kunnan suurimmat työllistäjät ovat Sodankylän kunta, Jääkäriprikaati ja kaivosyhtiöt alihankkijoineen. (Visit Sodankylä 2019.)

2.6 Muuttoliike

Taulukon 2 mukaan vuonna 1994 elettiin niitä aikoja, jolloin Sodankylässä oli eniten asukkaita koko sen historian aikana. Myös syntyvyys oli tuolloin korkeimmillaan. Maahanmuutto tuolloin oli alhaisin muihin vertailussa oleviin vuosiin verrattuna. Tuona vuonna kokonaismuutos muuttoliikkeen suhteen jäi kunnassa plussan puolelle. Sen jälkeen syntyvyys on laskenut ja kuntien välinen nettomuutto on painunut koko ajan enemmän miinukselle, mutta kuntien välinen tulomuutto kasvanut ja maahanmuutto Suomeen on pysynyt vuosina 2004–2018 suunnilleen samana. Vuonna 2018 kokonaismuutos oli negatiivisin tähän mennessä ja samaten väkiluku on alhaisin paikkakunnalla mitattu lukema. (Tilastokeskus 2019f.)

Taulukko 2. Sodankylän väestönmuutokset 1994–2018 (Tilastokeskus 2019f)

Väestönmuutokset muuttujina Alue, Vuosi ja Tiedot

	Elävänä syntyneet	Kuolleet	Kuntien välinen tulomuutto	Kuntien välinen nettomuutto	Maahanmuutto Suomeen	Kokonaismuutos	Väkiluku
..Sodankylä							
1994	155	108	328	-3	15	23	10 747
2004	75	79	331	-54	31	-37	9 336
2014	75	100	326	-50	32	-64	8 820
2018	48	94	404	-72	30	-101	8 444

Lapissa vastaavat taulukossa 3 näkyvät luvut ovat aika lailla linjassa Sodankylän kanssa, sillä väkiluku on ollut laskussa ja, - syntyvyys on laskenut kuntien välisen tulomuuton kasvaessa ja maahanmuuton pysyessä suurin piirtein samassa. Erona Sodankylään on se, että Lapissa kuntien välinen nettomuutto on kulkenut päinvastaiseen suuntaan. (Tilastokeskus 2019b.)

Taulukko 3. Lapin väestönmuutokset 1994–2018 (Tilastokeskus 2019b)

Väestönmuutokset muuttujina Alue, Vuosi ja Tiedot

	Elävänä syntyneet	Kuolleet	Kuntien välinen tulomuutto	Kuntien välinen nettomuutto	Maahanmuutto Suomeen	Kokonaismuutos	Väkiluku
Lapin maakunta							
1994	2 545	1 796	6 255	-1 388	491	-570	202 325
2004	1 800	1 752	8 121	-783	828	-474	186 443
2014	1 665	1 930	8 234	-875	801	-766	181 748
2018	1 365	2 136	8 840	-355	819	-701	178 522

Vuodesta 1994 vuoteen 2018 mennessä on poismuutto Sodankylästä kasvanut 145 henkilöllä. Taulukossa 4 isoin muutos on kuitenkin tapahtunut vuodesta 2014 vuoteen 2018, sillä neljässä vuodessa pois lähtijöitä on ollut 100 enemmän. Vuonna 1994 miesten osuus poismuuttajista oli 42,3 % ja naisten 57,7 %. Tämä on vuosien saatossa tasaantunut, sillä vuonna 2018 miesten osuus on noussut 46,8 prosenttiin ja naisten osuus on laskenut 53,2 prosenttiin. (Tilastokeskus 2019c.)

Taulukko 4. Sodankylästä poismuutto sukupuolen mukaan 1994–2018 (Tilastokeskus 2019c)

Kuntien välinen muutto muuttujina Tuloalue, Lähtöalue, Tiedot, Sukupuoli ja Vuosi

	Kuntien välinen muutto											
	Yhteensä				Miehet				Naiset			
	1994	2004	2014	2018	1994	2004	2014	2018	1994	2004	2014	2018
KOKO MAA												
Lähtö - Sodankylä	331	385	376	476	140	194	197	223	191	191	179	253

Poismuuton tapaan myös tulomuutto Sodankylään on kasvanut vuosien vieressä. Taulukon 5 mukaan vuodesta 1994 vuoteen 2018 mennessä on tulomuuttajia 76 enemmän. Miesten ja naisten osuus muuttajista on pysynyt koko

ajan lähes 50/50-suhteessa. Vuosina 1994 ja 2018 on naisia muuttanut hieman enemmän, ja vuonna 2004 taas on miehiä muuttanut hieman enemmän. Ainoa poikkeama on vuosi 2014, jolloin miehiä on muuttanut huomattavasti naisia enemmän. (Tilastokeskus 2019d.)

Taulukko 5. Sodankylään tulomuutto sukupuolen mukaan 1994–2018
(Tilastokeskus 2019d)

Kuntien välinen muutto muuttujina Tuloalue, Lähtöalue, Tiedot, Sukupuoli ja Vuosi

	Kuntien välinen muutto											
	Yhteensä				Miehet				Naiset			
	1994	2004	2014	2018	1994	2004	2014	2018	1994	2004	2014	2018
Tulo - Sodankylä												
KOKO MAA	328	331	326	404	159	167	180	205	169	164	146	199

2.7 Kuntastrategia 2019-2025 pähkinänkuoressa

Toiminta-ajatuksena on hyvän elämän edellytysten luominen alueen asukkaille. Arvoja ovat ekologisuus, joustavuus sekä sosiaalinen ja taloudellinen vastuullisuus. Kehitysvision vuodelle 2020 on olla hallitusti kasvava ja kansainvälinen Keski-Lapin asiointi- ja palvelukeskus, jossa on hyvät liikenneyhteydet ja ihmisten turvallista elää, asua ja yrittää.

Strategisia päämääriä on saada kunnasta asuinpaikkana houkutteleva, elinkeinorakenne monipuoliseksi ja laadukkaat peruspalvelut. Menestystekijöiksi on valittu luottamus ja yhteisymmärrys, kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet, henkilökunnan hyvinvointi ja tuloksellisuus, ajantasaiset investoinnit, aktiivinen yhteistyö sekä myönteinen, yhtenäinen ja aktiivinen viestintä. (Talousarvio 2019, 19–20.)

2.8 Merkittävimmät tunnetut kohteet, tapahtumat sekä nähtävyydet

Sodankylän pohjoisosassa noin 118 kilometrin päässä keskustasta sijaitsee turistien suosima matkailukeskus Kakslauttanen. Etelään päin mentäessä reilun 40 kilometrin päästä löytyy matkailukeskus Luosto, josta löytyy muun muassa

laskettelukeskus. Kansallispuistoja paikkakunnalta löytyy kaksin kappalein Urho Kekkosen ja Pyhä-Luoston kansallispuistot. (Jaakkola 2016.)

Kesäisin Sodankylä herää eloon ja paikkakunnalla järjestetäänkin useita tapahtumia. Sodankylässä järjestetään kansainvälisestikin tunnettu jokavuotinen elokuvajuhla Midnight Sun Film Festival. Luostolla järjestetään klassisen musiikin tapahtuma LuostoClassic. Sodankylän Tankavaarassa järjestetään kesäisin kullanhuuhton SM-kisat. Tankavaarassa kullanhuuhton perinne elää vahvana, ja alueelta löytyykin myös kultamuseo sekä -huuhtomo, joissa matkailijat voivat vieraila. Ihan keskustan lähetyvillä Nilimellan rannassa pidetään myös jokakesäiset watercross-kisat, jossa kilpailevat veden päällä kulkevat moottorikelkat. (Jaakkola 2016.)

Tutustumisen arvoisia nähtävyyksiäkin kylältä löytyy. Näistä ensimmäisenä paikallisen taiteilijan Andreas Alarieston Museo-galleria. Kuuluisin muistomerkki kylällä on Ensio Seppäsen pronssiteos Poro ja lappalainen -patsas. Näiden lisäksi alueelta löytyy yksi Suomen vanhimmista puukirkoista, joka on 1600-luvulta asti säilynyt Sodankylän vanha kirkko. Jeesiöjoen ja Kitisen risteyskohdassa sijaitsee myös Kotiseutumuseo. (Jaakkola 2016.)

2.9 Ostovoima ja ostovoiman siirtymät

Ostovoiman kehitykseen vaikuttavat väestönkehitys sekä muutokset kulutuksessa. Sodankylässä päivittäistavarakaupan ostovoimasiirtymät ovat positiiviset. Päivittäistavarakauppa Sodankylässä myy siis enemmän kuin kuntalaisilla on päivittäistavarakaupan ostovoimaa. Tämän saattaa selittää osin matkailu ja osin kaivostoiminnan työpaikat, sillä osa on kirjoilla toisella paikkakunnalla. Erikoiskaupassa ostovoimasiirtymät ovat sen sijaan negatiiviset. Sodankylän erikoiskauppa ei pysty vastaamaan kuntalaisten kysyntään, vaan ostovoimaa siirtyy muun muassa Rovaniemelle sekä verkkokauppaan. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 27.)

Vähittäiskauppaan kohdistuvaa ostovoimaa oli Sodankylässä vuonna 2018 noin 60 miljoonaa euroa, ja autokauppa ja ravintolatoiminta mukaan lukien on Sodankylässä ostovoimaa yhteensä 95 miljoonaa euroa ja koko markkina-alueella lähes 120 milj. euroa. Selvityksessä arvioidaan ostovoiman kasvavan

päivittäistavarakaupassa hieman alle prosentin vuosivauhdilla ja erikoiskaupassa noin 1,5 % vuodessa asukasta kohden. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 31.)

Taulukko 6. Vähittäiskaupan myynti ostovoima ja ostovoiman siirtymät Sodankylässä 2010 (Sodankylän kirkonkylän osayleiskaava 2011, 4)

	Myynti milj.€	Ostovoima milj. €	OV-siirtymä	
			milj.€	% ov:sta
Päivittäistavarakauppa ja Alko	35	25	10	42 %
Tilaa vaativa kauppa	10	9	1	8 %
Muu erikoiskauppa	12	18	-6	-35 %
Erikoiskauppa yhteensä	22	27	-6	-21 %
Vähittäiskauppa yhteensä	57	52	5	9 %

Kuten taulukkoja 6 ja 7 vertailemalla näkee, niin seitsemässä vuodessa 2010–2017 vähittäiskaupan myynti on noussut 57 miljoonasta eurosta 71 miljoonaan euroon eli 24,6 %. Ostovoima on samassa ajassa noussut 52 miljoonasta eurosta 59 miljoonaan euroon eli 13,5 %. Ostovoiman siirtymissä isoimmat muutokset ovat tapahtuneet tilaa vaativan kaupan ja erikoiskaupan puolella. Tilaa vaativan kaupan ov-siirtymä on kasvanut viidellä miljoonalla eli 8 prosentista 62 prosenttiin ostovoimasta. Yhteensä koko erikoiskaupassa ov-siirtymä on noussut -6 miljoonasta 3 miljoonaan eli -21 prosentista 10 prosenttiin.

Taulukko 7. Vähittäiskaupan myynti, ostovoima ja ostovoiman siirtymät Sodankylässä 2017 (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 30)

	Myynti milj.€	Ostovoima milj. €	OV-siirtymä	
			milj.€	% ov:sta
Päivittäistavarakauppa ja Alko	39	31	8	27 %
Tilaa vaativa kauppa	17	10	6	62 %
Muu erikoiskauppa	15	18	-3	-19 %
Erikoiskauppa yhteensä	31	28	3	10 %
Vähittäiskauppa yhteensä	71	59	11	19 %

3 TERMIT JA KÄSITTEET

3.1 Alueen veto- ja pitovoima

Alueen vetovoimalla tarkoitetaan alueen kiinnostavuutta, houkuttelevuutta ja elinvoimaisuutta. Kun alue on vetovoimainen, niin alue kasvaa, ja melko todennäköisesti vetovoima kasvaa koon kasvaessa. Vetovoimalla vastataan siihen kysymykseen, miten ihmisiä saadaan muuttamaan alueelle lisää. Pitovoimalla taas vastataan siihen kysymykseen, miten ihmiset saadaan pysymään paikkakunnalla. (Aro 2017.)

Alueen vetovoimaan liittyviä asioita ovat muun muassa subjektiiviset tunnetekijät (esim. perhe), työpaikat, asuminen, palvelut, sijainti, opiskelu, lapset sekä maine. Kaikki edellä mainitut vetovoimatekijät vaikuttavat myös alueen pitovoimaan. Näiden lisäksi pitovoimaan vaikuttavat muun muassa tyytyväisyys paikan palveluihin ja omaan asuin- ja elinympäristöön, onnellinen ja hyvä arki, hyvä ilmapiiri, identiteetti, historia ja kulttuuri sekä maine. (Aro 2018a.)

Vetovoimatekijät jaotellaan ulkoisiin ja sisäisiin tekijöihin, tai kuten Rainisto kuvaa kirjassaan Kunnasta brändi, koviksi tai pehmeiksi vetovoimatekijöiksi. Ulkoisia (kovia) tekijöitä ovat esimerkiksi paikan infrastruktuuri, rakennukset ja toimialat sekä erilaiset tukipaketit. Infrastruktuuri ja toimialat eivät välttämättä ole helposti kopioitavissa, tukipaketit ja toimintojen ”pääalle lisättävät” toiminnot kylläkin. Tästä johtuen ulkoiset (kovat) vetovoimatekijät eivät ole erottumiskykyisiä, sillä monet paikat käyttävät samantapaisia tekijöitä. Sisäiset (pehmeät) vetovoimatekijät ovat ei-fyysisiä tekijöitä, joita ovat esimerkiksi paikan henki, yrittäjähenkisyys, elämänlaatu ja innovaatio-suuntautuneisuus. Nämä pehmeät vetovoimatekijät ovat vaikeasti kopioitavia, koska ne ovat yleensä ainutlaatuisia eli ei rahalla ostettavia. (Rainisto 2004, 66–67.)

3.2 Kunnan brändi

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n mukaan menestyvä alue on tehty kahdeksasta eri tekijästä, joita ovat: alueen riittävä koko ja väestötiheys, kasvava alue, tieto- ja osaamiskeskittymät, hyvä saavutettavuus ja sijainti, pehmeät veto- ja pitovoimatekijät (esim. alueen turvallisuus ja puhtaus), kirkas maine kuva, tahto ja luottamus sekä villit kortit esimerkiksi paikallinen vahvuus tai jokin erityispiirre. (Aro 2018b.)

Yksi tehokas työkalu taloudelliseen kehittämiseen on markkinointiviestintä. Tämän avulla paikan vetovoimaa voidaan kasvattaa rakentamalla brändi-identiteetti ja -imago. Niiden kautta on mahdollisuus kehittää paikoille pysyvästi parempi houkuttelevuus ja vetovoimaisuus. Kunnista olisi hyvä löytää muista erottuvia vetovoimatekijöitä, joita ei voida kopioida ja joiden varaan kokonaisimago ja brändiä olisi järkevää kehittää. (Rainisto 2004, 12–16, 24.) Tähän liittyen kehitystä tuottavat oleelliset perusasiat pitää olla kunnossa, ja markkinointiviestinnällä nopeutetaan tätä kehitystä (Lokka 2020).

Rainiston mukaan identiteetti on tavoite ja imago on lopputulos. Identiteetin rakentaminen on aktiivinen vaihe, jossa paikka voi itse päättää, millaiseksi se haluaa imagonsa näyttävänsä. Identiteetiksi kutsutaan paikan tahtoa ja päätöstä. Identiteetti muodostuu paikan vahvuuksista. Se viestitetään eri keinoin kohderyhmille, joihin halutaan vaikuttaa. Tavoitteena on synnyttää sopivat imagot vastaanottajille. (Rainisto 2004, 62–63.) Identiteetin muodostumiseen voi vaikuttaa myös heikkoudet. Identiteetti syntyy tiedostetuista paikan ominaisuuksista, niin vahvuuksista kuin heikkouksistakin. Määrittelyitä on monia. Identiteetiksi voi kutsua myös jossakin hetkessä olevaa tilaa, miksi alueen ihmiset ja toimijat mieltävät itsensä. Imago voi olla ehkä se, miltä alue näyttää ulospäin ja todellinen mielikuva aluetta kohtaan. Brändi taas puolestaan voi olla määritelty tavoitetilä, joka alueen imagosta pyritään saavuttamaan. (Lokka 2020.)

Projecticon blogissa ”Paikkabrändäyksen rakennuspalikat” on vastattu siihen, että mitä on alueellinen brändäys. Yritykset kilpailevat asiakkaista. Alueet kuten kunnat ja kaupungit taas yrittävät houkutella asukkaita, yrityksiä, investointeja ja matkailijoita. Alueiden välinen kilpailu on pakottanut kaupungit ja kunnat luomaan

itselleen vetovoimaisen brändin. Brändiä mietitään yleensä jo kunnan strategiassa, mutta brändäys tekee strategian näkyväksi ja tunnetuksi. Tässä tulee huomioida, että brändillä ei yritetä houkutella vain uusia asukkaita ja yrityksiä, vaan se toimii myös kunnan sisäisenä markkinointina. (Paikkabrändäyksen rakennuspalikat 2017.)

Kunnilla tulee tulevaisuudessa olla useampi eri imago eri kohderyhmiä varten. Turvatakseen taloudellisen toimeentulonsa tulevat kunnat tulevaisuudessa kilpailemaan investoinneista, matkailijoista sekä koulutetusta ja osaavasta työvoimasta. Paikan brändin tulisi olla sellainen, että se säilyy eikä ole aikaan sidottu. Toisin sanoen sen pitäisi perustua paikan todelliseen identiteettiin. Hetken mielijohteista tai muotitrendeistä syntyneet brändit ovat usein hetkellisiä. (Paikkabrändäyksen rakennuspalikat 2018.) Kohderyhmiä varten rakennetut erilliset brändit eivät saa olla pahasti ristiriidassa toistensa kanssa. Brändin rakentaminen on pitkäjänteistä ja kallista, joten asiat pitää olla hyvin harkittuja. (Lokka 2020.)

4 AIEMMAT TUTKIMUKSET JA SELVITYKSET

4.1 Regina-hanke

4.1.1 Kaivostoiminnan koetut vaikutukset Sodankylässä

Marianne Kuisman ja Leena Suopajärven tekemä tutkimus "Kaivostoiminnan koetut vaikutukset Sodankylässä" on toteutettu Lapin yliopistossa, yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa vuonna 2017. Tutkimus on osa REGINA-hanketta (Regional innovations in the Nordic Arctic and Scotland with a special focus on regions with large scale projects). Alueelliset innovaatiot ja suurhakkeet arktisella alueella-projektin tavoitteena oli edistää pohjoisen harvaanasuttujen alueiden elinvoimaisuuden kehitystä sekä valmiuksia saada luonnonvaraisiin pohjautuvista suurhakkeista enemmän hyötyä. Hanketta johti yhteispohjoismainen tutkimuslaitos Nordregion. Hankkeessa on ollut mukana samanaikaisesti kuntia, aluekehitysorganisaatioita ja tutkimuslaitoksia Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Skotlannista ja Grönlannista. Suomessa toteutuksesta vastasivat Sodankylän kunta ja Lapin yliopisto. Hanke käynnistyi lokakuussa vuonna 2015 kestäen kolme vuotta. (Kuisma & Suopajärvi 2017, 3.)

Lapin yliopisto on toteuttanut kyselytutkimuksen kaivostoiminnan koetuista vaikutuksista Sodankylässä osana Regina-hanketta vuonna 2016. Kyselyssä selvitettiin kaivostoiminnan vaikutuksia sekä sodankyläläisten näkemyksiä kaivostoiminnasta. Tavoitteena oli antaa tietoa Sodankylän kunnalle suunnitelmallista sekä kestäväää kehitystä varten. (Kuisma & Suopajärvi 2017, 3.)

Tutkimus on toteutettu kyselytutkimuksena Sodankylässä perustuen satunnaisotantaan. Kysely toteutettiin 16–76-vuotiailla kuntalaisilla. Kyselyitä lähetettiin kokonaisuudessaan 600 kappaletta, vastauksia saatiin 200. Vastaajista lähes puolet oli käynyt toisen asteen opinnot. Ammattikorkeakoulututkinnon käyneitä oli vastaajista 15 prosenttia ja yliopistotutkinnon suorittaneita 12 prosenttia. Yrittäjiä oli vastanneista noin 10 prosenttia, toimihenkilöitä 20 prosenttia sekä työntekijöitä yli 20 prosenttia. Eläkeläisiä oli lähes 30 prosenttia vastanneista. Vastanneista 7 prosenttia oli

työttömiä. Vastanneista 46 prosenttia oli naisia ja 51 prosenttia miehiä. (Kuisma & Suopajärvi 2017, 4–5.)

Kyselyssä oli kartoitettu ensin yleisellä tasolla sodankyläläisten kokemuksia viihtyvyydestä, infrastruktuurista sekä palveluista, jonka jälkeen verrattiin kaivostoiminnan vaikutuksia kuntalaisten kokemuksiin. Yleisellä tasolla vastaajat olivat tyytyväisiä kuntaan. Paikkakuntalaiset kokivat oman kuntansa ilmapiirin viireäksi. Paikkakuntana Sodankylä oli viihtyisä asuinpaikka sekä Sodankylän ympäristö oli siistiksi ja puhtaaksi koettu. Vastaajat kertoivat Sodankylän olevan myös turvallinen paikka asua. Miehillä ja naisilla ei ollut juurikaan eriäviä kokemuksia. Naiset olivat solmineet enemmän sosiaalisia suhteita, mutta miehet olivat tyytyväisempiä Sodankylään asuinpaikkana. Yleisesti kuva Sodankylästä oli myönteinen. Eniten erimielisyyttä aiheutti väittämä kunnan päättäjien vastuullisuudesta asukkaiden edun ajamisessa. 39,3 prosenttia vastanneista oli tyytyväisiä päättäjien toimintaan. 33,2 prosenttia oli tyytymättömiä ja 27,6 prosenttia ei ollut samaa eikä eri mieltä annetun väittämän kanssa. (Kuisma & Suopajärvi 2017, 6.)

Kyselyn mukaan kaivostoiminta oli kohottanut kunnan imagoa ja antanut enemmän mahdollisuuksia luoda sosiaalisia verkostoja. Kielteisiä vaikutuksia oli heijastunut esimerkiksi turvallisuuden tunteeseen. Vastanneista noin neljäosa oli kokenut kaivostoiminnan heikentäneen turvallisuutta. Tällä viitataan liikenneturvallisuuden heikkenemiseen. Puolet vastaajista arvioi, että kaivostoiminta oli heikentänyt ympäristöä. Kaivosten lähikylissä asuneista vastanneista 60 prosenttia oli tätä mieltä. 33,5 prosenttia vastanneista oli sitä mieltä, että kunnan tulisi kuunnella enemmän kyläläisten mielipiteitä kaivoasioissa. (Kuisma & Suopajärvi 2017, 7.)

Kyselyssä oli arvioitu myös Sodankylän kunnan julkisia ja yksityisiä palveluita, infrastruktuuria, harrastus- ja uramahdollisuuksia, asumisen hintaa ja asuntojen tai kiinteistöjen valikoimaa. Kyselyssä oli pyydetty myös arvioimaan sitä, millä tavalla kaivostoiminta on vaikuttanut näihin asioihin. Kyselyn mukaan kuntalaiset olivat tyytyväisiä turvallisuuteen ja mahdollisuuteen virkistäytyä luonnossa. Tyytymättömyyttä näkyi asumisen hintatasossa ja tarjonnassa, koulutus-, työ-, ja uramahdollisuuksissa sekä katujen ja teiden kunnossa. Tyytymättömyyttä

naisista koki lähes 60 prosenttia liittyen koulutus, - työ- ja uramahdollisuuksiin. (Kuisma & Suopajärvi 2017, 8.)

Tutkimuksen mukaan olisi ollut huomionarvoista pohtia kunnan ja kaivosyhtiöiden vaikutusmahdollisuuksia naisten koulutukseen ja työelämään etenemisessä. Kaivoksien myötä oli naisille avautunut uusia mahdollisuuksia työssä käymiseen. Tutkimuksen mukaan naisten työllisyyttä ei voi jättää pelkästään kaivostoiminnan ja hoivatyön varaan. Tutkimus ehdottaakin, että voisiko kunta pohtia, voitaisiinko naisia tukea myös muun muassa yrittäjyyteen ja asiantuntijuuteen. (Kuisma & Suopajärvi 2017, 9.)

Kaivosten työllistävä vaikutus näkyi kyselyyn vastanneiden mukaan esimerkiksi kaupan alalla, rakennusalalla ja päivähoidossa. Kyselyn avovastauksissa toistui kaivostoiminnan työllistävä vaikutus. Sen nähtiin mahdollistavan yhdessä palveluiden kanssa etenkin nuorten ja vanhemman työväestön mahdollisuuden jäädä paikkakunnalle. Myös palaaminen kotipaikkakunnalle nähtiin mahdolliseksi. Vastanneet kertoivat kaivostoiminnan aiheuttavan myönteisiä vaikutuksia liikuntapaikkoihin, puistoihin ja leikkikenttiin. (Kuisma & Suopajärvi 2017, 9.)

Kielteisimmät vaikutukset olivat kohdistuneet asuntojen hintojen nousuihin sekä kaivoskylien alueiden virkistäytymismahdollisuuksiin. 64,8 prosenttia oli kokenut kaivostoiminnan kielteisen vaikutuksen asumisen hintatasoon. Asuntotilanteeseen suhtauduttiin negatiivisesti, kun taas positiivisena se näkyi vain asuntonsa myyneille, jotka kokivat saavansa voittoa kaivostoiminnan myötä. Asuntojen hintojen nousu sekä tonttien ja asuntojen puute vaikuttaa negatiivisesti Sodankylään jäämiseen. Kaivoskylien vastaajista kolmannes oli kokenut mahdollisuuden luonnossa virkistäytymiseen kaventuneen. Vähiten kaivostoiminta oli vaikuttanut kulttuuritarjontaan ja tapahtumiin (ei positiivista eikä negatiivista vaikutusta). (Kuisma & Suopajärvi 2017, 9.)

Kaivostoimintaan liittyviin asioihin mielenkiintonsa oli herättänyt 76 prosenttia vastanneista. Myös 76 prosenttia koki kaivostoiminnan enimmäkseen hyväksyttävänä. Noin puolet kyselyyn vastanneista koki suuremmaksi merkitykseksi kaivostoiminnasta tulevat hyödyt kuin paikallisesti koetut haitat. 49,8 prosenttia vastanneista oli sitä mieltä, että talouskasvua ei kuuluisi asettaa

etusijalle, jos luonto kärsii siitä. Yli 40 prosenttia oli valmis laskemaan elintasoaan, jos luonto ja ympäristö sitä vaatii. Kyselyyn vastanneet olivat sitä mieltä, että kaivostoiminta on välttämätöntä, jotta nykyinen elintaso säilyisi. 70 prosenttia uskoi tieteen ja teknologian kehitykseen ja niiden kykyyn ratkaista ongelmia kaivostoiminnan kestävyysliittymän liittyen. Kaivostoimintaa ja kestävä kehitystä ei nähty ristiriidassa keskenään. (Kuisma & Suopajarvi 2017, 10.)

80,5 prosenttia vastanneista kannatti kaivosveroa. Heidän mielestään kaivosyhtiöiden tulisi rahoittaa enemmän kaivoskuntien julkisia menoja. Vastanneista 91,8 prosenttia oli mieltänyt kaivostoiminnan työllistämään paikallisia. Kaivostoiminta on positiivisesti vaikuttanut kunnan väestömäärään. 30 prosenttia kuitenkin arvioi, ettei paikkakunnan työvoima riitä kaivosalan kasvavaan kysyntään. (Kuisma & Suopajarvi 2017, 10.)

Kaivostoiminta aiheutti negatiivisia tunteita etenkin ympäristövaikutusten osalta. Osalle kaivos oli synkkä, huolestuttava ja toivoton ympäristön saastuttava tekijä. Osa taas arvioi kaivostoiminnan välttämättömäksi pahaksi. Osa suhtautui kaivostoimintaan toiveikkaasti, sillä sen nähtiin työllistävän paikallisia. Kaivostoiminnan nähtiin aiheuttavan haittaa porotalouteen. Ympäristön likaantuminen ja porolaidunten menettäminen nähdään uhkana. (Kuisma & Suopajarvi 2017, 16.)

Kyselyyn pohjautuen ympäristövaikutukset koettiin haitallisimpana liikenneturvallisuuden, vesistöjen, eliöstön ja maiseman kohdalla. Vähiten haittaa aiheutti haju ja valaistus. Pölyhaittoja oli kokenut noin puolet vastanneista. Osa mietti pölyn aiheuttamia terveyshaittoja. (Kuisma & Suopajarvi 2017, 16.)

Yleisesti Sodankylään ollaan asuinpaikkana tyytyväisiä. Kaivostoiminnalla arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia kunnan vireyteen ja elinvoimaan. Sodankylässä ilmenee kuitenkin taloudellisten hyötyjen ja ympäristöhaittojen ristiriita. Kaivosten lähikylissä asuvat kokivat haittaa eniten. Naisille toivottiin lisää koulutus-, työ-, ja uramahdollisuuksia. Varsinkin nuorten naisten viihtyminen kunnassa koettiin tärkeänä elinvoiman kannalta. Kehittämistarpeista tärkeimpänä nousi esille liikenneturvallisuuden parantaminen. Jos kaivostoiminnan halutaan Sodankylän kunnassa jatkuvan, kansalaisten

osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet koettiin tärkeänä. (Kuisma & Suopajarvi 2017, 20.)

4.1.2 Uusien kaivosalan työntekijöiden sijoittuminen Sodankylään

Johanna Saariniemen kirjoittama tutkimus ”Uusien kaivosalan työntekijöiden sijoittuminen Sodankylään” on tehty vuonna 2017 Lapin yliopistossa, yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa. Tutkimuksessa on käsitelty kaivosalan työntekijöiden kokemuksia Sodankylän kunnan viihtyisyydestä sekä työssä viihtymisestä. Tutkimuksessa on tarkasteltu tekijöitä, jotka ovat olleet kaivosalan työntekijöille tärkeitä asuinpaikkaa valitessa. Tavoitteena on ollut selvittää, miten paikkakunnalle työpaikan perässä muuttaneet saataisiin jäämään Sodankylään pysyvästi. (Saariniemi 2017, 2.)

Kohderyhmänä tutkimuksessa toimivat Sodankylässä sijaitsevien Bolidenin Kevitsan kaivoksen sekä kaivos- ja malminetsintäyhtiö Anglo Americanin työntekijät. Vuonna 2017 maaliskuun huhtikuun aikana toteutettuihin haastatteluihin osallistui 14 työntekijää, jotka toimivat edellä mainituissa yrityksissä erilaisissa työtehtävissä. Haastattelut olivat strukturoituja ja ne toteutettiin puhelimitse. Haastatteluissa käytettiin kyselylomaketta, jossa oli valmiit kysymykset ja vastausvaihtoehdot. Haastattelut etenivät keskustelunomaisesti ja ne sisälsivät lisäksi myös avoimia kysymyksiä. (Saariniemi 2017, 4.)

Raportissa asuinympäristön laatutekijät on jaettu neljään eri osaan; (1) asumisen ja asuinympäristön fyysisiin laatutekijöihin ja infrastruktuuriin, (2) palvelutarjontaan, sisältäen sekä yksityiset että julkiset palvelut, (3) sosiaalisiin tekijöihin sekä (4) työhön liittyviin arvostuksiin ja tyytyväisyyteen. Jokaisesta osasta on kysymyksiä esitetty kahdella tapaa. Ensin kysyttiin tekijöiden tärkeyttä ja sitten niiden toteutumista Sodankylässä. Tulosten analysoinnissa on ollut laadullinen ote ja vastauksista on pyritty löytämään alueen vetovoimatekijöitä sekä kehittämistarpeita. (Saariniemi 2017, 4.)

Haastatteluista kävi ilmi, että suurin osa haastateltavista pitää asuntojen laatua asuinpaikkakunnalla hyvin tärkeänä. Lähes yhtä monen mielestä Sodankylässä tarjolla olevien asuntojen kunnossa olisi parantamisen varaa. Etenkin kunnan vuokra-asunnot miellettiin vanhoiksi. Näiden lisäksi moni koki vuokrien ja

omistusasuntojen hintojen olevan liian korkeat verrattuna siihen mitä sillä samalla rahalla saisi esimerkiksi Rovaniemeltä. Erityisesti pienistä asunnoista oli pulaa, sillä moni perheellisistä uusista työntekijöistä muuttaa paikkakunnalle ensin yksin. Täten pendelöiville asumiskustannuksista voi tulla kynnyksysymys kahden kodin väliä kulkiessa. (Saariniemi 2017, 5.)

Mikäli tarjolla olisi omaan elämäntilanteeseen sopivia laadukkaita ja kohtuuhintaisia koteja niin asumiseen oltaisiin valmiita panostamaan. Kasvavaan asuntopulaan on kunnassa reagoitu pyrkimällä rakentamaan uusia vuokra-asuntoja. Myös nykyistä vanhaa asuntokantaa kunnostamalla saataisiin ne vastaamaan paremmin uusien asukkaiden kriteerejä. (Saariniemi 2017, 5.)

Asunnon lisäksi asuinpaikan valintaan liittyy vahvasti myös asuinympäristö. Kaivosalan työntekijät pitivät asuinympäristön fyysisiä laatutekijöitä, kuten, ympäristön esteettisyyttä ja arkkitehtuuria hyvin tärkeänä. Kaupunkeihin verrattuna Sodankylästä haettiin erilaisia asioita asuinympäristöön liittyen. Sodankylästä tuli haastateltaville mieleen luonnonläheisyys, turvallisuus ja oma rauha. Nämä asiat haluttaisiinkin pitää keskeisenä myös asuinalueilla ja toivomuksena oli väljempää kaavoittamista. Lisäksi tärkeänä asiana viihtyvyyteen liittyen pidettiin keskustan yleisilmettä, joka tällä hetkellä on kovin nuhjuinen vanhojen ja huonokuntoisten kiinteistöjen myötä. Haastateltavien mielestä esimerkiksi keskustan viheralueisiin ja valaistukseen panostaminen tekisi siitä kutsuvamman. (Saariniemi 2017, 6.)

Luonto oli haastateltaville tärkeässä asemassa. Tämän myötä he kaipaivatkin enemmän merkittyjä ulkoilureittejä ja vielä erityisesti lähemmäs keskustaa, sillä uusille paikkakuntalaisille luonnossa omatoiminen liikkuminen ei ole niin helppoa. Reiteistä tulisi markkinoida ja informoida enemmän ja paremmin, jotta tieto kantautuisi perille myös paikkakunnalle muuttaneille uusille työntekijöille. (Saariniemi 2017, 6.)

Julkisia peruspalveluita pidettiin haastateltavien keskuudessa erittäin tärkeänä. Heille oli tärkeää voida luottaa siihen, että kunnan peruspalvelut ovat kunnossa ja saatavilla. Mielikuva tämän toimivuudesta toimii myös hyvänä vetovoimatekijänä paikkakunnalle. Kunnan investointi uuteen hyvinvointikeskukseen koettiin tärkeänä, sillä vanhassa koettiin olleen puutteita.

Miinusta haastateltavat antoivat pitkille jonoille lääkärille ja hammashuoltoon. (Saariniemi 2017, 6–7.)

Tuoreille kuntaan muuttaneille perheille matalan kynnyksen lastenhoitoapu olisi tärkeää, sillä tukiverkostot paikkakunnalla entuudestaan voivat olla heikohkot. Haastatteluista nousikin esiin tarve kotiapusta esimerkiksi sairastapauksiin liittyen. Kunta tarjoaa kotiapua, mutta haastateltavat eivät tästä olleet tietoisia, joten olisikin tärkeää, että tieto näistä palveluista tavoittaisi jatkossa uudet asiakkaat. (Saariniemi 2017, 7.)

Viihtymisen kannalta harrastusmahdollisuuksia paikkakunnalla arvostettiin korkealle. Etenkin kunnan koko huomioon ottaen oli haastateltavilla positiivista sanottavaa harrastusmahdollisuuksien laajuudesta. Erityiskiitosta tarjonnasta ja puitteista saivat kansalaisopisto, kirjasto ja liikuntahalli. Yksi miinus tuli liikuntahallin kuntosalivuorojen varaamisen hankaluudesta. Haastatteluissa toivottiin selkeämpää ja tehokkaampaa viestintää ja tiedotusta, sillä esimerkiksi julkisten palveluiden, tapahtumien ja harrastusmahdollisuuksien näkyvyys kunnan tiedotuskanavissa oli uusien asukkaiden mielestä huonoa tai sitä oli ainakin hankala löytää. (Saariniemi 2017, 7.)

Monet kaivosten työntekijöistä eivät asuneet kokoaikaisesti Sodankylässä, joten heille julkista liikennettä tärkeämmäksi osa-alueeksi muodostui teiden kunto ja yksityisautoilu. Samasta syystä liikenneyhteyksiä kunnan ulkopuolelle pidettiin sisäisiä kulkuyhteyksiä tärkeämpinä. Esille nousi myös haaveet lentokentästä ja nopeista yhteyksistä muualle Suomeen. (Saariniemi 2017, 7.)

Pienten liikkeiden säilyvyys näkyi haastateltavien mielestä katukuvassa positiivisena vireytenä ja elinvoimaisuutena. Toivomisen varaa olisi muun muassa erikoisliikkeiden pidemmissä aukioloajoissa ja palveluiden tarjonnan joustavuudessa esimerkiksi kotikäyntien muodossa. Yleisesti ottaen varsinkin muihin Lapin kuntiin verrattuna koettiin Sodankylästä löytyvän monipuolinen ja kattava tarjonta palveluita. Kehityskohteina mainittiin lisää kahviloita ja ravintoloita, jotka palvelisivat myöhempäänkin illalla. Pikaruokaravintoloiden lisäksi toivottiin keskustaan lisää myös ”oikeita” ravintoloita. (Saariniemi 2017, 7–8.)

Päivittäistavarakauppojen valikoimat saivat kiitosta, mutta valikoimiin haluttaisiin jatkossa myös lisää paikallisia tuotteita. Haastateltavien näkemysten mukaan voisi verkkokauppoja vastaan kilpailla tarjoamalla uniikkeja paikallisia tuotteita, joita ei verkkokaupoista saa. Tarpeen olisikin ehkä teettää jonkinlainen kysely, jossa selvitettäisiin, että mitä tuotteita ja palveluita Sodankylästä puuttuu, joille kysyntää riittäisi. Näin vielä hyödyntämättömät liiketoimintamahdollisuudetkin voisi selvittää. Baarien lisäksi haastateltavat kaipasivat lisää ajanviettopaikkoja aikuisille, joista useaan kertaan nousi esiin esimerkiksi keilahalli. (Saariniemi 2017, 8.)

Haastateltavat kokivat tärkeimmiksi paikkakunnalle asettumiseen vaikuttaviksi tekijöiksi työn, sosiaaliset tekijät ja ihmissuhteet. Usein nämä asiat liittyivät vastauksissa myös toisiinsa. Yksi tärkeimmistä edellytyksistä Sodankylään asettumiseen olisi puolison työllistyminen. Uusiin ihmisiin tutustuminen koettiin helpoimmaksi työpaikalla. Tutustuminen ihmisiin työpaikan ulkopuolella koettiin uutena paikkakuntalaisena hankalaksi paikallisyhteisön tiiviiden takia. Ystävyyssuhteiden jäädessä työpaikalle voi siteet paikkakuntaan jäädä heikoksi. Haastateltavien mielikuvissa Sodankylään liittyi enemmän työt kuin vapaa-aika. (Saariniemi 2017, 8–9.)

Haastateltavat kaipasivat enemmän kohtaamispaikkoja niin lapsettomille kuin myös perheille, johon lapset saisi ottaa mukaan. Erityisesti viikonlopuille toivottiin lisää harrastus-, kerho- ja seuratoimintaa, joissa uusia kontakteja olisi mahdollista luoda. Paikkakunnan tiivis yhteisöllisyys koettiin sekä negatiivisena että positiivisena asiana. Osan mielestä se oli negatiivista, koska sen koettiin vähentävän yksityisyyttä. Toisten mielestä sen taas koettiin lisäävän turvallisuutta ollen positiivinen tekijä. Haastattelujen perusteella paluumuuttajilla paikkakunnalle sopeutuminen oli muita helpompaa, sillä valmiit sosiaaliset verkostot perheen ja ystävien muodossa sekä side luontoon kiinnittivät heidät kuntaan. (Saariniemi 2017, 9.)

Yhtenä uusien työntekijöiden paikkakunnalle kiinnittävänä tekijänä nähtiin työssä viihtyminen. Tyytyväisyyttä työhön lisäsi muun muassa kilpailukykyinen palkkaus ja hyvä työilmapiiri. Hyvän työyhteisön koettiin parantavan myös mahdollisuuksia sopeutua paikkakunnalle paremmin. Suurin osa piti myös työssä järjestettyä

koulutusta tärkeänä. Kouluttautumismahdollisuuksiin oltiin osaltaan tyytyväisiä, mutta osa toivoi enemmän tukea työnantajalta urakehityksessä. (Saariniemi 2017, 10.)

Vakituista työsopimusta pidettiin hyvin tärkeänä osana tulevaisuuden suunnittelussa paikkakunnalle. Kaivosalan koettiin olevan kuitenkin epävakaata ja tästä syystä muuttopäätöksiä ei tulisi tehdä hätiköiden. Epävarmuutta lisäsi erityisesti myös malminetsintään liittyvä projektiluontoinen työ. Alaiset toivoivat työnantajien kertovan työtilanteeseen vaikuttavista tekijäistä avoimesti, jotta tulevaisuuden suunnittelu olisi helpompaa. (Saariniemi 2017, 10.)

Yhteenvedon haastatelluista kaivosalan työntekijöistä voi muodostaa kaksi ryhmää: työn vuoksi alueelle muuttaneet ja alueeseen kiintyneet paluumuuttajat. Tutkimuksen perusteella työtilanteen muuttuessa kynnys muuttaa paikkakunnalta pois on matala. Ottaen huomioon kaivosalan epävarmuuden, suurin osa kaivosalan työntekijöistä ei ole valmiita asettumaan paikkakunnalle pysyvästi. Haastatellut paluumuuttajat kokivat heidän aikaisemmat kytköksensä paikkakuntaan kiinnipitävänä tekijänä. Paluumuuttajat olivat Sodankylään asuinpaikkana suurimmaksi osaksi tyytyväisiä. Sen sijaan työn vuoksi alueelle muuttaneet kokivat enemmän tyytymättömyyttä kuntaan asuinpaikkana. Isoimpana tyytymättömyyttä aiheuttavana tekijänä koettiin se, että Sodankylä ei pysty tarjoamaan heille kaupunkimaista asuinympäristöä hyväkuntoisine asuntoineen ja monipuolisine palveluineen. Myös puolisoiden huonot työllisyysnäköymät koettiin rajoittavana tekijänä. (Saariniemi 2017, 11.)

Tähän saakka kaivosala on houkuttellut kuntaan pitkälti vain uusia osa-aikaisia asukkaita. Potentiaalisimmiksi pysyviksi asukkaiksi nähdään paluumuuttajat. Tutkimuksen perusteella Sodankylän parhaita puolia ovat luonnonläheisyys ja asuinpaikan turvallisuus ja rauhallisuus. Mahdollisia paluumuuttajia voisi houkutella paikkakunnalle kohdennetulla markkinoinnilla mainostaen noita edellä mainittuja kunnan parhaita puolia. (Saariniemi 2017, 11.)

4.1.3 Hyvinvointi Sodankylään muuttaneiden äitien kokemana

Otsikossa mainitun raportin on toteuttanut Marianne Kuisma Lapin Yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta vuonna 2016 ja se pohjautuu hänen pro

gradu - tutkielmaansa ja on osa REGINA-hanketta. Aikaisemmissa aihetta sivuavissa tutkimuksissa on käsitelty perheiden haasteita, mutta on keskitytty lähinnä kaivosmiesten hyvinvointiin. Aiheesta ei ole puhuttu naisten näkökulmasta. Naisten ääni olisi tärkeä saada kuuluviin, sillä juuri syrjäisillä seuduilla hyvin koulutetuista nuorista naisista on pulaa poismuuton vuoksi. (Kuisma 2016, 3.)

Tutkimuksen aineistona on käytetty neljää 2–3 hengen ryhmähaastattelua, joihin osallistui noin 28–38-vuotiaita Sodankylään muualta muuttaneita äitejä. Haastattelut olivat vapaamuotoisia keskusteluja, joissa aiheina olivat arjen hyvinvointi ja kunnan viihtyisyys. Haastatteluihin osallistuneisiin henkilöihin kuului sekä hyvin integroituneita että huonosti integroituneita asukkaita. (Kuisma 2016, 6.)

Haastatteluista kävi selväksi, että integroituminen oli yksi suurimmista ongelmista kuntaan muutettaessa. Tarkemmin sanottuna haastateltavat kokivat yksinäisyyttä ja verkostojen puutetta. Asia tuli erityisesti esille haastateltaessa maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Tähän olisi todella tärkeää osata vastata, sillä kun integroinnissa onnistutaan niin se lisää aina paikkakunnalle muuttaneiden todennäköisyyttä pysyä kunnassa. (Kuisma 2016, 7.)

Kotouttamisohjelmassa olisi kehitettävää, sillä tällä hetkellä kotiäidit ja työn perässä muuttavat jäävät helposti kotoutumisohjelman ulkopuolelle. Uudenlaisia kotouttamiskäytäntöjä tulisi siis keksiä, joita monet kunnat ovatkin jo kehittäneet. Tästä on esimerkkinä Kemissä suunniteltu materiaalipaketti varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen, jossa Suomi on toisena kielenä. Tuolle olisi todennäköisesti käyttöä, mikäli kuntaan muuttaa esiopetusikäisiä maahanmuuttajalapsia. (Kuisma 2016, 7.)

Toisaalta kotoutumissuunnitelman kynnystä voitaisiin madaltaa ja miettiä kansainvälisten tulijoiden lisäksi myös Suomen sisäisten muuttajien näkökulmaa. Esimerkiksi ennaltaehkäisevällä kunnan perhetyöllä pystyttäisiin vastaamaan perheiden haasteisiin jo ennen ongelmien syntymistä. Konkreettisempi toimintatapa tästä olisi sellainen, jossa perhetyöntekijä tai tukihenkilö tapaisi perheen, kertoisi kunnan palveluista sekä suunnittelisi perheen kanssa yhdessä, että miten jatkossa toimitaan, jotta kotoutuminen edistyisi. Sama palvelu olisi

tietysti hyvä toteuttaa myös koululaisperheille, jotta hekin ovat tietoisia esimerkiksi kunnan palveluista ja harrastusmahdollisuuksista. (Kuisma 2016, 8.)

Haastateltavat toivoivat myös perheille suunnattua kunnan palveluiden infopakettia, joka lähetettäisiin kotiin. Fyysisen version lisäksi tämän olisi hyvä löytyä myös kunnan nettisivuilta. Infopaketin tulisi olla sekä suomeksi että englanniksi, sillä kansainvälisillä perheillä kielen opetteluun menee aikaa. Näin myös muun muassa kunnalta tulevien tärkeiden viestien sisältö tulee ymmärretyksi. (Kuisma 2016, 8.)

Kaikkein eniten haastateltavat kaipasivat tukiverkostoja yksinäisyyden keskelle, sillä tuttuja ei juuri löytynyt entuudestaan paikkakunnalta. Koko kunnassa tarvittaisiin suunnan muutos kulttuurissa yhteisöllisempään suuntaan ”me-hengessä”, jossa olisi halu auttaa ja tukea yksinäisiä. Kansallisuudesta riippumatta tulisi muualta muuttaneet nähdä tasavertaisina asukkaina niin, että kaikki olisi samalla viivalla. (Kuisma 2016, 9.)

Äidit ehdottivat kehitysideoiksi muun muassa yhteisen toiminnan ja tekemisen lisäämistä sekä kaksikielistä ohjelmaa, jossa otettaisiin huomioon kansainväliset perheet. Toivomuslistalta löytyi lisäksi esimerkiksi avointa päiväkotia, lapsiparkkia, lastenhoitoapua hätätilanteisiin ja luottamuksellista vauvaryhmää äideille. Avoin päiväkotiki mahdollistaisi perhetyön pienryhmissä ja lapsiparkki helpottaisi esimerkiksi kaupassa tai hammaslääkärissä käyntiä. Lastenhoitoapu tulisi tarpeen esimerkiksi synnytykseen lähtiessä. Kaikki edellä mainitut madaltaisivat avun hakemisen kynnyksiä ja helpottaisivat uusien tuttujen löytämisessä. Näistä he saisivat myös vertaistukea samassa tilanteessa olevilta ihmisiltä. (Kuisma 2016, 9.)

Haastatteluista kävi ilmi myös erilaisten terapiamuotojen puute ja tarve Sodankylässä. Toivottuja terapiamuotoja olivat muun muassa perhe-/pariterapia sekä toimintaterapia. Rovaniemelle asti terapiaan meneminen tuo lisäkuluja ja kasvattaa kynnyksiä terapiaan osallistumiseen. Terapian löytyminen paikkakunnalta voisi ennaltaehkäistä perheiden kriisejä ja myös helpottaa niitä, mikäli kriisi on jo päällä. (Kuisma 2016, 9.)

Useassa ryhmässä yhtenä ideana nostettiin esiin niin sanottu ”kylätalo” eli paikka, jossa voisi kohdata ihmisiä ja harrastaa yhdessä. Kotiäitien lisäksi myös työssäkäyvät kaipasivat lisää iltaohjelmaa ja tapahtumia. Elämän koettiin kylällä loppuvan kello 17, jolloin työpäivän jälkeen mahdollisuudet sosiaaliseen kanssakäymiseen ja toimintaan olivat kovin vähäiset. (Kuisma 2016, 10.)

Kauppojen lyhyet aukioloajat nähtiin arkea hankaloittavana tekijänä. Halukkuutta paikallisten yritysten tukemiseen löytyisi, mutta nettikaupat koettiin helpommaksi vaihtoehdoksi näillä nykyisillä aukioloajoilla. Muita yksittäisiä toivottuja kunnan hankintoja olisivat muun muassa uusi uimahalli, keilahalli sekä lisää kauppoja ja kahviloita pidemmällä aukioloajoilla. (Kuisma 2016, 10.)

Harrastusmahdollisuuksista oltiin huolissaan. Toivottiin sekä uusia, mutta myös pelättiin nykyisten harrastusten loppumista, sillä jo nyt tietyissä lajeissa oli tiukkaa saada joukkue kasaan. Harrastusten lisäksi oltiin huolissaan palveluiden pysymisestä paikkakunnalla. Tulevaisuuden haaveina mainittiin esimerkiksi junarata ja lentoyhteydet. (Kuisma 2016, 10.)

Paljon on kehitysideoita ja mahdollisuuksia, mutta loppujen lopuksi äidit kokivat silti Sodankylän hyväksi ja turvalliseksi paikaksi elää. Arvostus lähellä olevaa luontoa kohtaan äideillä oli suuri. Halu kuntaan on jäädä, kunhan yhteisön jäseneksi ensin päästään. (Kuisma 2016, 10.)

4.2 Sodankylän keskustan vetovoima tutkimus

Sodankylän keskustan vetovoima tutkimus on toteutettu elokuussa 2019 ja siitä ovat vastuussa olleet kaupan asiantuntijoina toimineet kauppatieteiden maisterit Katja Koskela ja Tuomas Santasalo sekä matkailuasiantuntijana toiminut Tuuri Rantala WSP Finland Oy:stä. Selvityksen on tilannut Sodankylän kunta. Kunnassa oli herännyt tarve selvittää toimenpiteitä, jotka vahvistaisivat keskustaa, sekä tekijöitä, jotka vaikuttaisivat keskustan vetovoimaan. Aikaisempiin vuosiin verrattuna Sodankylän keskustan vetovoima on hiipunut. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 1.)

Kehittämisen lähtökohtana on ollut selvittää Sodankylän kaupallisten palveluiden ja matkailupalveluiden nykyinen tarjonta sekä vallitseva markkinatilanne.

Nykytilannetta on verrattu edelliseen selvitykseen, joka on tehty vuosikymmenen alussa. Kehitystä on analysoitu tilastojen, kaupan trendien sekä matkailun kehitysnäkymien perusteella. Näiden perusteella on arvioitu ja tutkittu tulevaisuuden markkinoiden potentiaalia kunnassa sekä, että millä kehittämiskeinoilla keskustan vetovoimaa voitaisiin vahvistaa kaupallisten palveluiden ja matkailun näkökulmasta. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 1.)

Vuoteen 2013 verrattuna on vähittäiskauppa Sodankylässä kehittynyt seitsemällä prosentilla. Katukuvassa kuitenkin näkyy se, että erikoiskauppojen määrä on vähentynyt neljällä, vaikkakin myynti toimipaikkaa kohden on tämän myötä kasvanut. Sodankylän kehitys kulkee linjassa koko vähittäiskaupan yleisen kehityksen kanssa. Ravintolapalveluita on tullut yksi lisää, mutta kokonaisymyynti on laskenut. Tästä syystä myynnin kehitys poikkeaaakin negatiivisesti suhteessa yleiseen kehitykseen ravintolapalveluiden osalta. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 5.)

Suomalaisissa kuntakeskuksissa on tyypillistä se, että tapahtuu paljon muutoksia ja tämä sama pätee myös Sodankylään. Iso osa näistä muutoksista on toimialamuutoksia. Liikkeiden paikat vaihtuvat ja tilalle tulee uusia toimijoita. Vuoteen 2011 verrattuna on kuitenkin uusia tyhjentyneitä liiketiloja hieman enemmän. Myöskään uutta liiketilaa ei ole Sodankylässä rakennettu tämän jälkeen. Vastaavanlaista kehitystä on havaittavissa yleisesti suomalaisissa keskustoissa. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 10.)

Päivittäistavarakaupan, muotikaupan ja muun erikoiskaupan pinta-ala keskustassa on vähentynyt lopettaneiden liikkeiden myötä. Tämä ei ole kuitenkaan luonut tyhjiä tiloja keskeisille paikoille keskustaan, sillä tilalle on tullut muun alan liikkeitä. Pankkien pinta-ala on vähentynyt keskustassa merkittävästi kahden pankin lopetettua toimintansa Sodankylässä. Toinen toimitiloista on edelleen tyhjiällä. Sisustuskaupan pinta-ala keskustassa taas on kasvanut. Kaupallisten palveluiden ja ravintolatoiminnan pinta-ala on kokonaisuudessaan keskustassa kasvanut, mutta samaten on myös tyhjän liiketilan määrä hieman kasvanut. Keskustaan on lopettaneiden erikoisliikkeiden tilalle tullut uusia, joten toimialarakenne on pysynyt ennallaan monipuolisena. Kaupan toimialamuutokset

Sodankylässä ovat saman tyyliä kuin muissakin suomalaisissa keskustoissa, keskimäärin hieman jopa vähäisempiä. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 10–11.)

Sodankylässä matkailu keskittyy lähinnä kunnan etelä- ja pohjoisosiin eikä niinkään keskustaan. Kaivostoiminnan myötä keskustamatkailu painottuu kunnassa työmatkustukseen, mutta lisäksi tiede- ja tutkimus tuo jonkin verran matkailijoita Sodankylään. Keskustassa matkailijoita majoittaa nykyään kaksi hotelliä, majatalo ja leirintäalue. Tällä hetkellä hotellipalveluiden pääkohderyhmää ovat työmatkustajat. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 12.)

Keskustassa on monta lounasravintolaa, jotka sulkevat viimeistään kello 19 ja toinen hotelleista tarjoaa illallista. Myöhään on auki ainoastaan pikaruokaravintoloita. Yleisesti ottaen keskustan liikkeet sulkevat ovensa suhteellisen aikaisin. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 13.)

Ohjelmapalveluita sekä elämysmatkailua keskusta ei tarjoa lainkaan ja keskusta onkin tällä hetkellä lähinnä läpikulkupaikka. Sodankylässä vapaa-ajan matkailuseasonki keskittyy kesään, mikä poikkeaa selvästi profiililtaan muista Lapin matkakohteista, joissa huippuseasonki tunturikeskuksissa on talvi. Sodankylässä kesämatkailussa nähdään potentiaalia, koska kunta sijaitsee 4- ja 5-tien risteyksessä, joka tuo lähelle paljon ihmisvirtaa. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 13.)

Kaupan ala on ollut murroksessa kaikkialla jo jonkin aikaa kuluttajien kysynnän ja ostotottumusten muututtua. Markkinoiden muuttuessa myös kauppa kehittää toimintaansa. Kauppa onkin yksi keskustan merkittävimmistä vetovoimatekijöistä ja keskustan uudistamisella tähän voidaan vaikuttaa. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 14.)

Sodankylässä vähittäiskaupan myymälämäärä väheni kuudella myymälällä eli laskua on ollut 9 prosenttia, mikä on hieman keskivertoa negatiivisempi. Liikevaihto on kuitenkin noussut vähittäis- ja autokaupassa kuudella prosentilla, mikä on keskimääräistä hieman positiivisempi tulos. Kunnissa, joissa liikevaihto

on ollut hyvin positiivista, on matkailulla oletettavasti ollut iso merkitys. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 18.)

Sodankylässä kaupan ja palveluiden kehitys on ollut yleisten trendien mukaista. Tämä liikevaihdon kasvu ei ole välttämättä jakautunut tasaisesti toimijoiden kesken, vaan se on voinut keskittyä myös vain muutamalle toimijalle. Liikevaihdon kasvu ei kuitenkaan suoraan näy juurikaan katukuvassa toisin kuin toimipaikkamäärän lasku. Kartoituksesta on kuitenkin nähtävillä, että kaupallisten palveluiden ja ravintoloiden määrä Sodankylässä on kasvussa. Sama trendi on havaittavissa myös Suomen muissa keskustoissa. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 18.)

Sodankylä on osa Rovaniemen laajaa markkina-aluetta, mutta muodostaa myös oman paikallisen alueen. Sodankylän markkina-alueeseen kuuluu lisäksi Pelkosenniemi ja Savukoski. Erikoiskaupan ostokset tehdään osin Sodankylässä, mutta myös Rovaniemellä ja verkkokaupassa. Savukoskelta ja Pelkosenniemeltä suuntautuu ostovoimaa Sodankylän lisäksi myös Kemijärvelle. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 25.)

Sodankylässä lapsien määrä on laskussa, kun taas eläkeläisten osuus kasvaa. Aikuistalouksien määrä on talouksista suurin. Tällainen väestöjakauma on hyvin tyypillinen pienissä maaseutukunnissa. Positiivista ostovoiman kannalta on kuitenkin se, että Sodankylässä työllisyystilanne on korkea. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 29.)

Päivittäistavarakaupat Sodankylässä myyvät enemmän kuin kuntalaisilla on ostovoimaa eli ostovoimasiirtymät ovat päivittäistavarakaupan osalta positiiviset. Tämän selittää ainakin osin matkailu sekä kaivostyöntekijät, joiden kotikunta ei ole Sodankylä. Näiden lisäksi päivittäistavarakauppojen valikoimiin kunnassa kuuluu myös erikoiskaupan tuotteita, joiden myynti muuttaa siirtymää positiiviseksi. Tilaa vaativissa kaupoissa ostovoiman siirtymät ovat niin ikään positiiviset. Erityisesti rautakaupoissa ja huonekalukaupoissa myynti on vahvaa. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 30.)

Erikoiskaupassa tilanne on sen sijaan negatiivinen. Kaupat eivät pysty vastaamaan kysyntään, joten kuntalaiset ostavat osan erikoiskaupan tuotteista

muun muassa Rovaniemeltä ja verkkokaupasta. Alueen ostovoimaan nähden on vähittäiskaupan myynti silti kokonaisuudessaan hyvällä tasolla. 2010-luvun alkuun nähden on ostovoiman siirtymät hieman parantuneet. Tämä voi johtua muun muassa reissutyön yleistymisestä, sillä kirjoilla oleviin kuntalaisiin verrattuna kunnassa on enemmän asiakkaita heidän myötänsä. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 30.)

Ostovoiman arvioidaan Sodankylässä kasvavan päivittäistavarakaupan osalta hieman alle prosentilla per vuosi. Erikoiskaupassa se taas on noin 1,5 % vuodessa asukasta kohden. Luvut ovat paljon pienempiä, kuin mitä vuosikymmenen alussa on arvioitu. Kasvun odotetaan tapahtuvan Sodankylässä eikä niinkään markkina-alueen muissa kunnissa. Ostovoiman kehityksen mukana tuoma potentiaali tulee pystyä hyödyntämään ja se tapahtuu keskustan vetovoiman kehittämisellä nykyisestä. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 31–32.)

Sodankylän keskustan kehittämisen tavoitteena on, että paikalliset käyttäisivät kunnan omia palveluita sekä se, että matkailijat löytäisivät sinne nykyistä paremmin. Pienen kunnan keskustan tulee erityisesti huolehtia päivittäistavarakaupan ja palveluiden kysyntään vastaamisesta. Lapissa kuntien väliset etäisyydet ovat kuitenkin sen verran pitkiä, että se tarjoaa markkinat myös erikoiskaupoille. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 33–34.)

Kunnassa on nykyisen tilanteen tarpeeseen ja ostovoiman siirtymiin nähden sopivasti liiketilaa määrällisesti. Tosin ravintolapalveluiden pinta-ala voisi olla nykyistä isompi. Mikäli nykytrendi jatkuu niin vuoteen 2030 mennessä lisää liiketilaa tulisi Sodankylän keskustasta kuitenkin löytyä noin 3500 km². (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 33–34.)

Päivittäistavarakaupan kysyntä ja tarjonta kunnassa on hyvällä tasolla. Uusille kaupoille tai laajennuksille ei tällä hetkellä ole keskustassa kovin suurta kysyntää. Tämänhetkiset sijainnit kaupoilla ovat myös saavutettavuudeltaan hyviä, joten tarvetta uusille sijainneillekaan ei nykyisillään ole. Uusille kaupallisille palveluille ja erikoiskaupoille löytyy keskustasta liiketilaa, joten uusien liikeilojen rakentamisellekaan ei keskustasta kysyntää löydy. Potentiaalisin erikoiskauppa

keskustaan tällä hetkellä olisi laajan tavaravalikoiman kauppa, kuten esimerkiksi Tokmanni. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 35.)

Sodankylään rakennetulla ohitustiellä ei ole ollut ensisijaista vaikutusta keskustan vetovoiman hiipumiseen. Sillä on voinut olla vaikutusta etelästä pohjoiseen kulkeviin matkailijavirtoihin. Yrittäjät ovat ehdottaneet vetovoiman lisäämiseksi vapaata lisäkaistaa keskustan eteläpään kiertoliittymään, mutta Lapin ELY-keskus ei pidä tämän rakentamista tarpeellisena. Matkailijoiden houkuttelemiseksi tarvittaisiin muita toimenpiteitä, sillä liikenteen toimivuudessa Sodankylässä ei ole ongelmaa. Keskustaan päin kääntyy valtatie liikenteestä merkittävä määrä autoja, mutta ongelma on siinä, että paljon autoja jatkaa suoraan joen itäpuolelle menemättä keskustan läpi. Keskustassa tuntuisi olevan myös riittävästi pysäköintipaikkoja. Keskustaan pääseminen ja siellä pysäköiminen on siis sujuvaa, mutta keskustasta pitäisi löytyä myös jotain, jonka takia sinne käännyttäisiin. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 36–38.)

Kaivostoiminnasta johtuen työpaikkojen määrät ovat kasvussa, minkä vuoksi väestönkehitys näyttää positiiviselta. Keskustan palveluiden kysynnästä vastaa pääosassa paikalliset asukkaat. Haasteena ja väestönkasvun hidasteena toimii kuitenkin tällä hetkellä uusien asuntojen ja asuntojen rakennuttajien puute. Ensisijaisena kehityskohteena olisikin asuntojen rakentaminen keskustaan. Tätä voisi vauhdittaa keskustan muu kehittäminen, sillä vetovoiman lisääntyessä voisi se herättää kiinnostuksen myös asuntorakentajissa. Torin siirtäminen ydinkeskustaan nykyiseltä paikaltaan toisi lisää elämää keskelle kylää ja se voisi houkutella matkailijoita pysähtymään. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 38.)

Yhtenä kehityskohteena on yleisen keskustan ympäristön laadun parantaminen, jonka tavoitteena on asiointiympäristön viihtyisyyden lisääminen. Pelkästään tämän parantaminen voi edistää uusien kauppapaikkojen ja asuntojen rakentamista, mikä taas lisää keskustan vetovoimaa. Tämän hetken yleisilme keskustassa on laajojen pysäköintialueiden takia kovin autopainotteinen. Keskustan viihtyisyyteen ja ilmeeseen voidaan vaikuttaa pienilläkin toimenpiteillä. Näitä voisivat olla esimerkiksi kasvillisuuden, värien ja penkkien muutokset ja lisääminen. Keskustan yleisilmeen tulisi tukea Lapin ja Sodankylän

ominaispiirteitä, sillä katu ympäristö on yksi työkalu alueidentiteetin rakentamiseen. Myös elokuvajuhlien teeman näkymistä katukuvassa tulisi pohtia. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 40.)

Pienen keskustan kaupan tarjonnassa tulee olla jotain sellaista, että se tuo asiakkaan keskustaan myös toiste. Palvelun tulee olla myös nykypäiväistä ja vastata alati muuttuvaan kysyntään. Matkailijat saadaan houkuteltua erottuvalla ja persoonallisella tarjonnalla ja palvelulla. Perinteisen kivijalkaliikkeen lisäksi tulisi nykypäivänä pystyä asiakkaita palvelemaan myös digitaalisesti. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 40.)

Keskustan toimijoiden välistä yhteistyötä tulisi kehittää ja tässä vetojuhtana tulisi toimia kunnan, jotta säännöllinen yhteys toimijoiden välille saataisiin luotua. Tämä vaatii toki itse yrityksiltäkin aktiivisuutta. Yksittäinen hyvä yritys ei juuri lisää vetovoimaa, mutta kun se on kaikkien yhteisenä tavoitteena niin tulos voi olla toinen. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 41.)

Erilaiset tapahtumat voivat myös parantaa keskustan vetovoimaa ja niitä tulisikin olla useita vuodessa ja eri vuoden aikoihin. Markkinoiden järjestäminen ydinkeskustassa nykyisen torin sijainnin sijaan voisi lisätä kävijöiden määrää. Keskustan ranta-alue tulisi saada myös aktiivisempaa käyttöön esimerkiksi sinne sijoittuvien tapahtumien avulla. Sodankylän tunnetuimman tapahtuman eli elokuvajuhlien imagoa voisi hyödyntää myös ympärivuotisena oheistapahtumana. Tapahtumat tuovat oman kunnan asukkaita keskustaan, mutta niillä on myös matkailun kannalta merkitystä. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 41.)

Jotta kunnan keskusta vetäisi vapaa-ajan matkailijoita puoleensa, tulee sieltä löytyä elämyksellisiä majoitus vaihtoehtoja ja tarjontaa ohjelmapalveluiden ja aktiviteettien suhteen. Tapahtumien lisäksi tulee keskustasta löytyä ohjelmapalveluita ja elämyksiä vähintään sesonkiaikaan, mutta ideaalilanteessa ympäri vuoden. Palvelutarjonnan kehittäminen hyödyttäisi sekä paikallisia, että houkuttelisi myös matkaajia. Yhtenä kehittämiskohteena on ravintolapalveluiden ja erikoiskauppojen kohdennettu tarjonta matkailijoille, kuten esimerkiksi paikallinen ruoka ja käsityöt. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 41.)

Vanhan kirkon ympäristön tunnelman yhdistäminen keskustaan toisi luonnon läheisyyden. Myös jokiranta on turismin näkökulmasta hyödyntämättä ja sinne voisikin kehittää esimerkiksi kahvila-, kioski ja vuokraustoimintaa (onginta, kalastus, melonta, sup-lautailu). Keskustan palveluiden näkyvyys ja opastus valtatielle ovat isossa roolissa matkailijoiden houkuttelemisessa keskustaan. Lisäksi tietoa keskustan tarjonnasta tulisi olla helposti löydettävissä ja niiden tulisi olla ajan tasalla eri kielillä ja useissa digitaalisissa kanavissa. Vetovoimaa kehittäessä tulisi Sodankylän identiteetin kehittäminen ja siitä viestiminen matkailijoille olla yksi tärkeimmistä asioista. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 42.)

4.3 Muuttoliike-tutkimus

4.3.1 Miksi sie muutit Sodankylään?

Sodankylän kunta teetti kyselyn Sodankylään muuttaneille ihmisille vuodenvaihteessa 2018–2019. Kyselyssä kysyttiin muun muassa heidän taustoistaan sekä tekijöistä ja syistä, jotka vaikuttivat muuttoon. Kyselyyn vastasi yhteensä 80 henkilöä. (Miksi sie muutit Sodankylään? 2018.)

Kyselyyn vastanneet asukkaat ovat muuttaneet paikkakunnalle vuosien 2008–2018 välisenä aikana. He ovat asuneet aiemmin sekä ympäri Suomea, mutta vastanneissa oli myös sellaisia, jotka ovat muuttaneet Sodankylään ulkomailta. Suurin osa vastanneista oli 25–34-vuotiaita 37,8 % ja 35–44-vuotiaita 29,7 %. Enemmistöön vastanneiden talouksista kuului kaksi aikuista ja ei lapsia. Yli puolet 53,2 % vastanneista oli koulutustasoltaan korkeakoulutettuja ja toiseksi isoin osuus oli ammattikoulututkinnon käyneet 26,6 %. (Miksi sie muutit Sodankylään? 2018.)

Selkeästi isoin tekijä Sodankylään muuttoon oli sekä oma työ 55,7 % että myös puolison työ 26,6 %, yhteensä 82,3 %. Seuraavaksi isoimmat vaikuttavimmat tekijät olivat luonnon läheisyys 40,5 % ja rauhallinen asuinympäristö 27,8 %. Muita muuttoon vaikuttavia tekijöitä olivat muun muassa yhteen muutto seurustelukumppanin kanssa 20,3 % sekä halu muuttaa takaisin kotipaikkakunnalle 16,5 %. (Miksi sie muutit Sodankylään? 2018.)

Asuntotilannetta kysyttäessä monet olivat tyytymättömiä Sodankylän korkeaan hintatasoon asuntojen ja vuokrien osalta. Houkuttelevimpina asuinalueina vastaajat pitivät keskustaa sekä taajaman sisällä olevaa aluetta, mutta myös sivukylät houkuttelivat. Muut kuin paluumuuttajat tiesivät Sodankylästä entuudestaan lähinnä kaivokset, varuskunnan ja elokuvajuhlat. Kyselyyn vastanneet kaipasivat Sodankylään lisää muun muassa kahviloita, ravintoloita, vaatekauppoja sekä myös uima- ja keilahallia. Mielikuva Sodankylästä vastasi enemmistön mielestä todellisuutta niiden osalta, joilla mielikuva ennestään oli. Vastanneiden kesken on selkeää ristiriitaa sen osalta, että millaisen vastaanoton paikkakunta on tarjonnut eli on ollut sekä hyvää että huonoa. Sodankylän parhaiksi piirteiksi vastanneet nostivat erityisesti luonnon läheisyyden ja rauhallisuuden. (Miksi sie muutit Sodankylään? 2018.)

4.3.2 Miksi sie lähit Sodankylästä?

Sodankylän kunta toteutti kyselyn Sodankylästä pois muuttaneille henkilöille vuosien 2018–19 taitteessa. Kyselyyn osallistui yhteensä 164 ihmistä. Kyselyssä kyseltiin muun muassa vastanneiden taustoja sekä syitä pois muuttoon. (Miksi sie lähit Sodankylästä? 2018.)

Kyselyyn vastanneet henkilöt olivat muuttaneet paikkakunnalta pois vuosien 2009–2018 aikana. Lähestulkoon kaikki vastanneista olivat muuttaneet etelämmäs kaupunkeihin ja eniten poismuuttoa oli tapahtunut yksittäisistä paikkakunnista Rovaniemelle. Suurimmat ikäryhmät kyselyssä olivat 18–24-vuotiaat 31 % ja 25–34-vuotiaat 24 %. Vastanneista suurimmat osuudet olivat koulutustaustan osalta 51 % korkeakoulutettuja, 25 % ammattikoulututkinnon omaavia ja 15 % ylioppilastutkinnon saaneita. (Miksi sie lähit Sodankylästä? 2018.)

Selkeästi isoimmat tekijät vastanneiden keskuudessa pois muutolle olivat opinnot 39,8 % sekä työ 36 %. 19,9 prosentilla vastanneista ei ollut tarkoitustakaan jäädä paikkakunnalle pysyvästi. Muita vaikuttavia tekijöitä muuttoon olivat muun muassa monipuolisempi palvelutarjonta 16,1 %, paremmat harrastusmahdollisuudet 14,3 % sekä muutto yhteen seurustelukumppanin kanssa 14,3 %. (Miksi sie lähit Sodankylästä? 2018.)

Monet vastanneista kokivat paikkakunnan yksinkertaisesti liian pienenä. Vastanneiden mielestä Sodankylää voisi kehittää muun muassa lisäämällä palveluiden ja kulttuurin tarjontaa, harrastusmahdollisuuksia, tapahtumia, parempia kulkuyhteyksiä, opintomahdollisuuksia ja työpaikkoja. Lisäksi asunotilanne pitäisi saada paremmaksi lisäämällä asuntojen määrää ja alentamalla asuntojen/vuokrien hintoja. Vastanneet olivat myös sitä mieltä, että kylän katukuva voisi myös olla viihtyisämpi ja paikkakuntaa voisi mainostaa/brändätä paremmin. Kylän parhaimmiksi piirteiksi valikoitui tässäkin kyselyssä luonto ja rauhallisuus. Kysyttäessä mahdollista paluuta paikkakunnalle, jakautui vastanneet selkeästi kolmeen ryhmään, jotka olivat; kyllä, ei ja ehkä/en osaa sanoa. Kukin ryhmä sisälsi suurin piirtein saman verran vastanneita eli paljon on myös potentiaalisia paluumuuttajia tähän kyselyyn vastannut. (Miksi sie lähit Sodankylästä? 2018.)

5 SODANKYLÄN KUNNAN SWOT-ANALYYSI

SWOT-analyysi on työkalu yrityksen toiminnan, hankkeiden ja projektien suunnittelussa. Sen avulla tarkastellaan yrityksen voimavaroja, toimintaympäristöä sekä toimintaympäristön piirteitä. Sana SWOT muodostuu englanninkielisistä termeistä Strengths, Weaknesses, Opportunities ja Threats. (Viitala & Jylhä 2013.) Taulukkoon 8 on hahmoteltu Sodankylän kunnan SWOT-analyysi. SWOT-analyysi on luotu toimeksiantajalle tehtyjen haastattelujen, tutkimuksista koottujen vastausten sekä omien pohdintojen ja kokemusten perusteella.

Taulukko 8. Sodankylän kunnan SWOT-analyysi

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> • Sijainti • Kaivostoiminta • Palveluiden tarjonta • Hyvät harrastusmahdollisuudet • Kunnan investoinnit • Arktinen osaaminen • Eloisat sivukylät 	<ul style="list-style-type: none"> • Saavutettavuus • Väkiluvun väheneminen • Kunnan brändäys ja mainostus • Teollisuuden yksipuolisuus • Asuntotilanne • Työpaikkapendelöinti

<ul style="list-style-type: none"> • Neljä vuodenaikaa • Luonto ja luonnon läheisyys • Turvallisuus • Tiede- ja tutkimusala • Hyvät tietoliikenneyhteydet 	<ul style="list-style-type: none"> • Matkailun ja turismin puuttuminen taajamasta • Majoitusmahdollisuudet • Opiskelu-, koulutus-, työ- ja uramahdollisuuksien tarjonta • Ostovoiman siirtymä muualle • Palveluiden ja kulttuurin tarjonta • Tapahtumien määrä • Pitkät etäisyydet • Kunnan talous miinuksella • Kunnan viestintä ja tiedottaminen • Julkisen terveydenhuollon pitkät jonot • Paikallisyhteisön tiiviys • Kuntaan integroitumisen vaikeus
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uhkien ennaltaehkäisy ja heikkouksien kehittäminen • Tieteen ja teknologian kehitys kaivostoimintaan liittyen • Liikenteen turvallisuuden parantaminen • Kaivosvero 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaivosteollisuuden epävakaus • Isojen työllistäjien alasajo • Väestön vanheneminen • Teiden kunnossapidon laiminlyönti valtion päättäjiltä • Metsähallituksen maanhallinnan päätöksenteko

<ul style="list-style-type: none">• Keskustan yleisilmeen parantaminen• Keskustan läheisyyteen merkittyjen ulkoilureittien lisäys• Kuntaan integroitumisen helpottaminen• Aukioloaikojen pidentäminen• Keskustan toimijoiden välisen yhteistyön kehittäminen• Uudet tapahtumat• Digitaaliset palvelut ja alustat• Saavutettavuuden parantaminen• Sijainnin parempi hyödyntäminen• Nykyisten palvelujen kehittäminen ja uusien lisääminen• Asuntotuotanto• Syntyvyyden lisääminen kannustimilla	
---	--

5.1 Vahvuudet

Sijainti on vahvuus, koska kunta sijaitsee Keski-Lapin risteyskohdassa valtatievarrella. Tämä tarkoittaa sitä, että pohjoiseen menevä valtatieliikenne kulkee Sodankylän läpi. Kunnan läheisyydessä on myös kolme kansainvälistä lentokenttää, vaikka itse paikkakunnalla ei sellaista ole. Sijainti on myös siinä

mielessä hyvä, että paikkakunta sijaitsee erittäin runsaalla malmivarantoalueella, mikä mahdollistaa aktiivisen kaivostoiminnan. Kunnan rajojen sisällä toimiikin useampi aktiivinen kaivos.

Sodankylässä on varsinkin muihin Lapin kyliin verrattuna yllättävänkin monipuolinen ja kattava palveluiden tarjonta. Kunnasta löytyy myös erinomaiset harrastusmahdollisuudet kunnan väkilukuun nähden. Sodankylässä toimii useita aktiivisia ja menestyneitä urheiluseuroja ja yhdistyksiä. Tähän on vaikuttanut myös kunnan investoinnit, sillä kunta on panostanut voimakkaasti harrastustoimintaan ja viihtyvyyteen rakentamalla muun muassa jäähallin, liikuntakeskuksen ja hyvinvointikeskuksen.

Sodankylässä on erittäin vahvaa arktista osaamista ja tästä esimerkkinä toimii Sodankylässä sijaitsevat Arktinen avaruuskeskus sekä arktiseen koulutukseen erikoistunut Jääkäriprikaati. Sodankyläläisistä reilu kolmannes asuu sivukylissä, joita paikkakunnalla on kymmeniä. Yhteisölliset sivukylät mahdollistavat 2020-luvulla täysin erilaisen elämäntyylin kaupunkiin verrattuna.

Sodankylän pohjoinen sijainti mahdollistaa ainakin vielä tänä päivänä neljä selkeää vuodenaikaa. Talvet ovat edelleen runsaslumisia, joka mahdollistaa eri talviharrastukset ja syksyisin Lapissa ruska on kauneimmillaan. Luonto ja luonnon läheisyys tarjoavat nykyajan hektisyydessä kaivattua rauhaa, mutta lisäksi se myös mahdollistaa perinteikkäät harrastukset, kuten metsästyksen ja kalastuksen. Sodankylä on lisäksi myös turvallinen paikka. Ei ole lainkaan epätavallista, jos siellä törmää autoihin ja polkupyöriin, jotka ovat esimerkiksi kaupan pihalla lukitsematta, sillä ihmiset luottavat siihen, ettei niitä varasteta.

Sodankylässä on myös vahvaa tiede- ja tutkimusalan osaamista ja tästä esimerkkinä toimii kunnassa sijaitseva geofysiikan observatorio ja EISCAT-asema. Sodankylässä on lisäksi hyvät tietoliikenneyhteydet niin mobiiliverkon puolella, jossa useampi operaattori tarjoaa hyvät 4g yhteydet, kuin kiinteän verkon puolella, sillä paikkakunnalta löytyy valokuituyhteydet mahdollistava yritys. Tämän myötä lähes kuka tahansa voi tehdä Sodankylässä etätöitä.

5.2 Heikkoudet

Sodankylään on hankala päästä, sillä paikkakunnalta puuttuu lentokenttä ja rautatie. Paikkakunnalle pääsee ainoastaan autolla. Väkiluku paikkakunnalla on ollut laskusuhdanteessa jo pitkän aikaan, mikä ei ainakaan edesauta kunnan houkuttelevuutta. Selkeän brändin ja identiteetin puute on vaikeuttanut kunnan markkinointia ja mainostusta. Sodankylässä teollisuus ei ole varsinaisesti heikkoa, mutta se on yhden kortin varassa kaivosteollisuudessa.

Sodankylässä asuntotilanne on huono, sillä asuntoja ei yksinkertaisesti ole tarpeeksi eikä uusien asuntojen rakentamiseen juuri löydy kiinnostusta vapailta markkinoilta. Tämä on nostanut myös sekä asuntojen hinnat, että myös vuokrien hinnat korkeiksi. Asuntojen laadun ja kunnan koetaan olevan heikkoa varsinkin kunnan vanhojen vuokra-asuntojen suhteen. Muun muassa tämän vallitsevan asuntotilanteen myötä paikkakunnalla tapahtuu paljon työpaikkapendelöintiä. Tämän myötä nämä pendelöijät kuluttavat Sodankylässä töissä tienatut rahat kotipaikkakunnan palveluihin Sodankylän palveluiden sijaan.

Keskustan ja taajaman alueelta ei juurikaan nähtävyyksiä löydy ja osaksi senkin takia matkailu ja turismi on heikkoa siellä. Turismi keskittyy taajaman ulkopuolelle. Tätä ei myöskään auta se, että keskustasta löytyvät majoitusmahdollisuudet ovat riittämättömät. Hotellien ollessa täynnä, on siellä turistilla hankala löytää yösijaa.

Kunnasta löytyy lukio ja ammattikoulu, mutta sen jälkeen pidemmälle tähtäävät joutuvat hakemaan korkeakouluihin muihin paikkakuntiin. Se tarkoittaa valitettavan usein myös sitä, että moni jää sille tielle eikä muuta opiskelujen jälkeen enää takaisin. Lisäksi varsinkin kyselyihin vastanneet naiset kokivat työ- ja uramahdollisuuksien tarjonnan olevan suppeaa. Kaivos ja hoiva-alan lisäksi kaivattaisiin muitakin uravaihtoehtoja.

Yhä useampi ostaa nykyään verkkokaupoista myös Sodankylässä ja ostovoimaa siirtyy muualle. Esimerkiksi erikoistuotteita lähdetään hakemaan paljon Rovaniemelle. Tämä on osasy syy palveluiden vähenemiseen paikkakunnalla.

Paikkakunnalle kaivattaisiin myös lisää palveluita. Kyselyiden vastauksissa erityisesti toivottiin lisää ravintoloita, kahviloita ja erikoisliikkeitä, kuten vaatekauppoja. Lisäksi esimerkiksi uima- ja keilahalli oli monen toivelistalla. Näiden palveluiden lisääminen vaatisi myös kulttuurin muutosta koko paikkakunnalla, sillä ihmisten pitäisi oppia syömään ulkona. Etenkin Sodankylästä pois muuttaneet hakivat uusilta paikkakunnilta kaupunkimaista asuinympäristöä hyväkuntoisine asuntoineen ja palveluiden monipuolisen tarjonnan muodossa.

Sodankylä on Suomen toiseksi isoin paikkakunta pinta-alaltaan, joka on toki hieno meriitti, mutta siinä on myös haittapuolensa, sillä etäisyydet ovat pitkiä. Sodankylässä majoilevan turistin on suorastaan pakko hankkia esimerkiksi vuokra-auto, jotta nähtävyyksiä pääsee katsomaan. Joukkoliikennekään ei niin hyvä paikkakunnalla ole, että siihen voisi luottaa tässä asiassa.

Kunnan tämänhetkinen talous on miinuksella. Iso syy tähän on se, että kaikki hometalot joudutaan uusimaan, joka taas sitten syö muusta budjetista. Tuohon projektiin on lisäksi jouduttu ottamaan korjausvelkaa.

Moni varsinkin ulkomaalaistaustainen kyselyyn vastannut henkilö koki kunnan informoinnin, viestinnän ja tiedotuksen puutteellisena. Esimerkiksi kunnan nettisivuilta tiedon löytäminen oli hankalaa ja osasta tiedotuksista puuttui englannin kieli kokonaan. Kunnan julkinen terveydenhuolto koettiin riittävänä ja laadukkaana, mutta osaa pitkät jonot varsinkin lääkäriin ja hammashuoltoon harmittivat.

Paikallisyhteisön tiiviyn voi kokea sekä vahvuutena että heikkoutena riippuen keneltä kysyy. Osa koki sen lisäävän turvallisuutta ja osa koki sen vähentävän yksityisyyttä. Etenkin uudet paikkakuntalaiset kokivat tämän kunnan sisäänpäin lämpenevyyden hankaloittavan tutustumista uusiin ihmisiin töiden ulkopuolella. Moni koki kuntaan integroitumisen vaikeana verkostojen puutteen vuoksi ja tämä lisäsi yksinäisyyttä entisestään.

5.3 Mahdollisuudet

Lähestulkoon kaikki analyysissä mainitut heikkoudet ovat kehitettävissä ja niiden kehittäminen tulee nähdä mahdollisuutena. Sama pätee myös uhkiin, sillä niihinkin voidaan valmistautua ja pyrkiä ennaltaehkäisemään niiden tapahtumista.

Tieteen ja teknologian kehitys tarjoaa ison mahdollisuuden liittyen kaivostoiminnan kestävään kehitykseen, jolla ratkaistaisiin kaivostoiminnasta koituvia ympäristöongelmia. Toinen kaivostoimintaan liittyvä mahdollisuus olisi kaivosveron käyttöönotto, jolla rahoitettaisiin kunnan julkisia menoja.

Moni kyselyihin vastanneista oli huolissaan teiden kunnosta, joten tähän asiaan panostamalla saataisiin parannettua liikenteen turvallisuutta. Toinen tutkimuksista noussut kehityskohde oli yleinen keskustan ympäristön laadun parantaminen. Tässä tavoitteena olisi asiointiympäristön viihtyisyyden parantaminen panostamalla esimerkiksi keskustan viheralueisiin ja valaistukseen. Keskustan yleisilme nähtiin tällä hetkellä nuhjuisena vanhojen ja huonokuntoisten kiinteistöjen myötä. Keskustassa on myös liikaa tyhjää pysäköintialuetta, jonka voisi hyödyntää parempaankin käyttöön.

Varsinkin moni muualta paikkakunnalle muuttanut toivoi keskustan läheisyyteen lisää merkittäviä ulkoilureittejä, sillä he kokivat tarvitsevansa luonnossa liikkumiseen opastusta. Kuntaan integroitumista voisi helpottaa esimerkiksi tarjoamalla matalan kynnyksen lastenhoito-, ja kotiapua sekä kehittämällä kotouttamisohjelmaa. Näistä tiedottaminen on myös tärkeässä roolissa, jotta tieto saadaan kohderyhmälle perille.

Kyselyissä todella moni toivoi kaupoille, ravintoloille ja kahviloille pidempiä aukioloaikoja, sillä tällä hetkellä elämän kylällä koettiin loppuvan liian aikaisin. Keskustan toimijoiden välistä yhteistyötä olisi myös hyvä kehittää ja tässä kunnan tulisi toimia aloitteen tekijänä. Tutkimuksissa ilmeni myös, että keskustan joenranta-alueet ovat melko lailla hyödyntämättä. Näitä voisi hyödyntää esimerkiksi erilaisten tapahtumien avulla.

Sodankyläläisillä yrityksillä digitaalisuus on vielä suurella osalla hyödyntämättä. Digitaalisia palveluita ja alustoja ei juurikaan ole käytössä. Yritykset ja palvelut kunnassa eivät ole 2020-luvun tasolla esimerkiksi verkkosivujen ja sosiaalisen median kanavien suhteen. Moni yritys pystyisi alkamaan harjoittamaan verkkokauppaa kivijalkamyymälän lisäksi.

Lapin maakuntakaavaan on piirretty mahdollinen rautatie, ja suunnitteilla on jo pitkään ollut jäämeren rata. Tämä mahdollistaisi ihan erilaisen saavutettavuuden Sodankylään. Joukkoliikenteen kehittämisessä on myös paljon mahdollisuuksia. Linja-autoyhteyksien järjestäminen esimerkiksi lentokentille, kansallispuistoihin ja laskettelukeskuksiin helpottaisi kovasti ihmisten liikkumista pitkien etäisyyksien paikkakunnalla.

Sijaintinsa puolesta Sodankylä voisi olla Lapin logistinen keskus, sillä paikkakunta sijaitsee keskellä Lappia. Lapin ja Sodankylän puhdas luonto mahdollistaa myös biotalouden laajan kehittämisen, jota tulisi hyödyntää enemmän. Tämän hetken kaivosnäkökuvat ovat myös erittäin hyvät ja parhaassa tapauksessa Sodankylässä on toiminnassa neljä kaivosta yhtä aikaa. Kaivokset tarjoavat työpaikkoja ja tämä tuo paikkakunnalle lisää väkeä.

Monia paikallisia palveluita olisi mahdollista kehittää. Lisäksi kyselyissäkin nousi esille uusien palvelujen tarve, kuten uimahalli. Asuntotuotannon kehittämisessä nähdään myös iso mahdollisuus, sillä Sodankylään olisi kysyntää uusille asunnoille. Syntyvyyttä voitaisiin myös yrittää lisätä erilaisilla kannustimilla, kuten vauvarahalla, mitä useat kunnat käyttävät.

5.4 Uhat

Kaivosteollisuus on iso vahvuus Sodankylälle yhtenä suurimpana työllistäjänä ja tarjoaa paljon mahdollisuuksia, mutta sillä on myös uhkakuvansa. Kunnassa ilmenee kaivoksiin liittyen taloudellisten hyötyjen ja ympäristöhaittojen ristiriita, johon tulisi löytää tasapaino. Kyselyiden perusteella moni koki kaivostoiminnan vaikutukset ympäristön heikkenemisessä. Ympäristön likaantuessa haittoja koituu esimerkiksi porotaloudelle porolaitumien menetyksien myötä. Yhtenä uhkakuvana voidaan nähdä myös se, että mikäli kaivostoiminnan tulevaisuus on yhtä positiivinen kuin ennustukset antavat odottaa, niin paikkakunnan työvoiman

riittämisessä voi tulla ongelmia kaivosalan kasvavan kysynnän myötä. Kaivosala on myös epävakaa ala ja sisältää paljon projektiluontoista työtä, mikä lisää paikkakunnalle pysyvästi muuttamisen riskiä.

Sodankylän teollisuus on pitkälti yhden kortin varassa kaivosteollisuuden myötä. Siihen on paljon panostettu ja todennäköisesti tullaan myös tulevaisuudessa panostamaan. Kaivoksista on selkeästi tullut osa Sodankylän identiteettiä. Kunnan tulisi pohtia, että mitä muita teollisuusnäkyviä ja vaihtoehtoja paikkakunnalta voisi löytyä. Toiselta kantilta ajateltuna myös kaivosten lopettaminen olisi tällä hetkellä katastrofi Sodankylälle, kun korvaavaa teollisuutta ja työllistäjää ei ole.

Toinen merkittävä uhka kunnalle olisi isojen työllistäjien yhtäkkinen alasajo. Jääkäriprikaati on yksi suurimmista kunnan työllistäjistä ja myös yksi niistä ainoista asioista, josta ulkopaikkakuntalaiset Sodankylän tietävät tai muistavat. Prikaatin menetyksen myötä myös paikkakunnan arktinen osaaminen heikentyisi. Toinen merkittävä työllistäjä, jonka alasajo näkyisi heti, olisi Tähtelän avaruuskeskus. Sen lisäksi, että avaruuskeskus työllistää noin 40 työpaikkaa, tuo se myös tärkeää erityisosaamista paikkakunnalle.

Suurten ikäluokkien eläköityessä ikärakenne muuttuu vanhemmaksi ja huoltosuhde heikkenee. Tämä koko Suomea koskeva ongelma koskee valitettavasti myös Sodankylää. Isoja kysymyksiä lähitulevaisuudessa tulee olemaan se, että mistä paikkakunnalle saadaan työvoimaa nämä eläkkeet maksamaan.

Uhaksi voi myös tulevaisuudessa muodostua teiden kunto, mutta se riippuu valtion päättäjistä. Esimerkiksi Pohjois-Ruotsissa tiet ovat paikoin todella huonossa kunnossa. Tämä vaikuttaisi negatiivisesti jo ennestään heikkoon saavutettavuuteen.

Metsähallituksen maanhallinnan päätöksenteon ennustettavuus on arvaamatonta. Metsähallitus määrittelee maan hinnan sen perusteella, mitä siihen aiotaan rakentaa, eikä sen perusteella, mikä on sen todellinen arvo sillä hetkellä. Tämän takia maiden hinnat nousee ja sen myötä turismi kärsii. Tällainen hinnoittelupolitiikka jarruttaa elinkeinoelämän kehitystä.

6 TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT JA MEGATRENDIT

6.1 Kuluttajatrendit

Tämän hetken kuluttajatrendejä ovat olleet muun muassa se, että eläkeläiset ovat paremmassa kunnossa ja parempituloisia kuin ennen, joten tämän myötä on enemmän aikaa ja rahaa käytettävissä vapaa-aikaan ja kuluttamiseen. Lisäksi myös työttömyyden, osa- sekä määräaikaisten työsuhteiden ja pätkätoiden kasvu on lisännyt vapaa-aikaa, mutta tulotason vähentyessä myös kulutus vähenee. Myös esimerkiksi edellä mainittujen asioiden ja matkustuksen helppouden seurauksena matkailu on kasvussa. Tämä luo myös kaupalle ja palveluille enemmän mahdollisuuksia ja markkinoita. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 14.)

Asuntokuntien koot ovat pienentyneet, muun muassa avioerojen yleistymisen ja myöhäisen sitoutumisen myötä, sillä yhä useampi asuu yksin. Tämä tarkoittaa suoraan sitä, että asuntokuntien määrä kasvaa, mikä vaikuttaa kauppaan ja kulutuskysyntään. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 14.)

Kauppojen toimintatavoitteena on pitkään ollut tehokkuus, mutta nykyään myös kuluttajat vaativat kaupoilta nopeaa toimintaa esimerkiksi hinta- ja tuotetietojen, tuotteiden saatavuuden ja toimituksen suhteen. Ilmastonmuutoksen myötä vihreät arvot, ekologisuus ja kestävä kehitys ovat kasvussa. Näitä arvoja vaaditaan myös kaupoilta ja se näkyy kaupan maineessa. Kiinnostus omaan terveyteen ja hyvinvointiin ovat lisääntyneet ja asiakkaat vaativat shoppailulta myös elämyksiä ja kokemuksia. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 14.)

Kaupan toimipaikkojen määrä on yleisesti Suomessa laskussa. Tämä näkyy erityisesti erikoiskauppojen määrässä. Päivittäistavara-kauppojen määrä on pysynyt viime vuosina suurin piirtein samana. Vähentyneiden kauppojen sijaan on kaupallisten palveluiden, kuten ravintola- ja kahvilapalveluiden sekä kauneus- ja hyvinvointipalveluiden määrässä ollut kasvua. Nykyään kaupallisten palveluiden toimipaikkoja on enemmän kuin vähittäiskaupan myymälöitä. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 16–17.)

6.2 Kaupan trendit

Päivittäistavarakaupan yleisenä suuntana kehityksessä on ollut myymäläverkon harveneminen. Myymäläkoon kasvaessa kaupan käytettävissä oleva liikepinta-ala on kasvanut. Kehittyvillä kaupunkialueilla myymäläverkot ovat supistuneet ja uusien myymälöiden rakentaminen on keskittynyt väestön kasvualueille. Suuret marketit ovat päivittäistavarakaupan kehityksen painopiste. Ne sijoittuvat väestön kasvupaikoille sekä sellaisiin paikkoihin, joihin on hyvä saavutettavuus. Tuotevalikoimien sekä -lajitelmien voimakas kasvu on vaikuttanut myymälöiden yksikkökokoiseen kasvuun. Myymäläkantaa uudistaessa pieniä myymälöitä voi laajentaa valikoimatarpeiden pohjalta, kun myymälöiden aukiolorajoituksia on poistettu. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 20.)

Vanhoja hypermarketteja uudistetaan pienentämällä niiden käyttötavaraosastoa ja jakamalla tilaa esimerkiksi yhteistyöyritysten käyttöön. Vetovoimaisuutta hypermarketeissa on pyritty kasvattamaan lisäämällä etumyymälöitä ja erikoisliikkeitä hypermarketteihin sekä laajentamalla niitä kauppakeskusmaiseksi. Erikoiskaupoista terveyteen ja hyvinvointiin liittyvä myynti on kasvussa, kun taas muoti- ja kirjakauppa eivät ole kasvaneet vuosiin. Kodintekniikka ja viihde-elektroniikkakauppa sekä urheilukauppa on kasvanut keskittymällä suurin ketjuihin. Hypermarkettien käyttötavarapuoli on menettänyt markkinaa verkkokaupalle sekä laajan tavaravalikoiman myymälöille. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 20.)

Suomeen tulee paljon ulkomaisia uusia ketjuyrityksiä. Nämä ketjuliikkeet sijoittuvat kauppakeskuksiin sekä keskeisille liikepaikoille. Ketjuliikkeet eivät enää kasvata myymäläverkkoaan, mutta harkitsevat tarkoin mihin sijoittuvat. Yksityiset kauppiat sijoittuvat usein kaupunki- ja kuntakeskuksiin. Yksityisten myymälöiden suhteellinen osuus on pienentynyt. Isot erikoiskaupan myymälät kuten huonekalukaupat tai autokaupat ovat sijoittuneet myymäläkeskittymiin kaupungin reunoille. Viime vuosina kuitenkin esimerkiksi rautakauppoja on tullut kaupunki- tai kauppakeskuksiin pieninä citymyymälöinä. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 21.)

Kaupan ja palveluiden toimintaedellytyksiä tukee kehityskuva vähittäiskaupan myymälöiden keskittymisestä kaupunki- ja kuntakeskustoihin, kauppakeskuksiin ja kauppakeskittymiin. Erikoiskaupat hakeutuvat lähemmäksi vahvistaakseen vetovoimaa ja markkinoita. Pienemmissä keskittymissä on enää vain paikallisia_ sekä lähipalveluita. Pienien kauppojen keskittymissä ei ole juurikaan toimintaedellytyksiä erikoiskaupoille. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 21.)

Kauppakeskukset tarjoavat vähittäiskaupoille hyvät kauppapaikat. Kauppakeskukset rakennetaan monipuolisempina kokonaisuuksina. Kaupallisten palveluiden lisäksi kauppakeskuksiin rakennetaan julkisia palveluita sekä viihde-, hyvinvointi- ja vapaa-ajan palveluita. Uusimpiin kauppakeskuksiin on sijoitettu esimerkiksi elokuvateattereita, keilahalleja, kuntosaleja ja kylpylöitä. Myös terveystalvelut ovat ottaneet kauppakeskukset sijaintipaikakseen. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 21.)

Verkkokauppa on kasvanut nopeaan tahtiin erityisesti informaatiotuotteiden ja aineettomien hyödykkeiden kautta. Verkkokaupan arvosta noin puolet tulee tavaraostoista. Päivittäistavarakaupan verkkokaupan suosio on kasvanut hitaasti ja myynti verkkokaupassa on vielä alhaista. Päivittäistavarakaupan toimijat kehittävät myymäläverkkoaan voimakkaasti, koska se on tärkeä osa myös verkkokaupan toimituskanavaa. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 22.)

Verkkokaupan integroitumisella muuhun kauppaan on suuri merkitys vähittäiskaupan kehityksessä. Verkkokauppa ei ole pelkästään itsenäinen kaupan muoto, vaan on osa monikanavaista kauppaa (kiinteät myymälät, verkkokauppa, sosiaalinen ja perinteinen media, mobiilikanavat, keskusteluryhmät sekä asiakaspalvelu). Menestyvään kaupan konseptiin tarvitaan kaikkia kanavia. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 22.)

Nettikaupan myötä asiakkaita tulee kauppoihin noutamaan verkkotilauksia. Ostosten siirtyessä digitaaliseen myyntiin fyysistä myyntitilaa tarvitaan vähemmän. Osa toimijoista kuitenkin saa monikanavaisuudesta mahdollisuuden perustaa uusia myymälöitä. Verkkokaupan kasvusta huolimatta keskustojen kauppakatujen ja kauppakeskusten aseman ei uskota olevan uhattuna.

Keskustan kauppakatuja liiketilojen ennustetaan kasvavan palveluita tarjoaviksi myymälätiloiksi. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 23.)

Verkkokaupan liikevaihto oli Suomessa vuonna 2018 12 miljardia euroa Paytrailin tutkimuksen mukaan. Vuoteen 2017 verrattaessa kasvua oli 18 prosenttia. Verkkokaupan erikoiskauppojen ostoista liikevaihto vastaa noin 20 prosenttia erikoiskaupan liikevaihdosta. Pohjois-Suomesta ja suurimmista kaupungeista löytyy aktiivisimmat nettishoppailijat. Selittäviä tekijöitä ovat Pohjois-Suomessa pitkät välimatkat sekä oman alueen tarjonta. (Sodankylän keskustan vetovoima 2019, 24–25.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Koko tämän työn tarkoituksena oli alun perin tuottaa toimeksiantajalle mahdollisia toimenpiteitä tulevaa brändityötä varten. SWOT-analyysissä tulikin jo paljon esille erilaisia toimenpide-ehdotuksia ja johtopäätöksiä. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset tulevat perustumaan SWOT-analyysissä esille tulleisiin asioihin. Lähtökohtaisena tavoitteena on pyrkiä vahvistamaan Sodankylän jo tämänhetkisiä vahvuuksia sekä pyrkiä minimoimaan heikkoudet. Lisäksi pyrkimyksenä on luoda mahdollisia toimenpiteitä, joilla SWOT-analyysissä esille tulleista mahdollisuuksista tulisi todellisuutta. Myös uhkakuvat tulee pitää mielessä ja keksiä erilaisia keinoja näiden uhkien ennaltaehkäisyyn.

Sijainti on ehdottomasti yksi Sodankylän vahvuuksista, koska kunta sijaitsee keskellä Lappia risteyskohdassa, josta pääsee neljään eri suuntaan. Kunnan tulisi käyttää tätä sijaintia hyödyksi tulevaisuudessa myös kunnan markkinoinnissa ja brändäyksessä niin, että tästä keskeisestä sijainnista tulisi osa Sodankylän identiteettiä.

Sodankylään on vaikea päästä, ei niinkään sijaintinsa puolesta vaan saavutettavuuden takia. Niin kauan, kun Sodankylästä ei löydy lentokenttää ja rautatietä niin tulee keksiä muita keinoja saavutettavuuden parantamiseksi. Naapurikunnista Rovaniemeltä, Kittilästä ja Ivalosta lentoasemat sen sijaan löytyy. Rovaniemeltä oman kokemuksen mukaan linja-autoja Sodankylään kulkee melko hyvin. Sen lisäksi linja-autoyhteyksiä tulisi järjestää myös Ivalon ja Kittilän lentokentiltä Sodankylään. Päättävöitteeksi tulisi tietysti asettaa se, että Sodankyläänkin saataisiin jonakin päivänä vielä reittilentoliikennettä ja oma rautatieasema. Tämä ei toki välttämättä ole realistinen lyhyen tähtäimen tavoite, mutta sitä kohti tulisi pyrkiä etenemään. Eli yhtenä isona kehityskohteena on helpottaa Sodankylään pääsemistä.

Seuraavaksi täytyykin sitten keksiä se syy, että miksi ihmiset tulisivat Sodankylään. Väkiluku täytyisi saada nousemaan ja syntyvyys kasvamaan. Tilastojen mukaan kunnassa menehtyy kaksi kertaa enemmän asukkaita, kuin mitä siellä syntyy uusia. Tulevaisuuden toivoa tähän antaa tulevat

kaivosnäkyvät, jotka loisivat paljon lisää työpaikkoja Sodankylään ja sitä kautta lisää asukkaita.

Brändäykseen ja mainostamiseen täytyy panostaa jatkossa toden teolla niin, että paikkakunta saisi näkyvyyttä myös paikkakunnan rajojen ulkopuolella. Teemoja brändin rakentamiseen saadaan SWOT-analyysin vahvuuksista. Oikeastaan kaikkia näitä esille tulleita vahvuuksia voi käyttää Sodankylän mainostamiseen. Vahvuuksia on tarpeeksi ja niille löytyy varmasti kohderyhmänsä. Kunnan tulee alkaa määrätietoisesti brändäämään Sodankylää ja luomaan sitä puuttunutta identiteettiä, joka iskostetaan ihmisten mieleen.

Nykyajan globaalissa maailmassa mainostusväylänä tulee ehdottomasti käyttää digitaalisia kanavia, joihin kaikilla on pääsy. Paikallislehdet voi unohtaa varsinkin, kun kohderyhmänä on työikäiset ihmiset. Päättävöitteeksi tulee ottaa sosiaalisen median kanavien kehittäminen ja kasvattaminen. Lisäksi kunnan sivut tulee saada uuteen uskoon, koska niistä tuli kyselyissä paljon negatiivista palautetta. Myös kunnan kotisivulla tämän tulevan brändin tulee näkyä laajasti. Lisäksi kotisivulta tiedon hakemisen tulee olla vaivatonta ja kunnan tiedotteiden tulee olla etusivulla helposti luettavassa muodossa vähintään kahdella kielellä suomeksi ja englanniksi. Kyselyissä nousi kaikista eniten Sodankylän hyvinä puolina esiin luonnon läheisyys ja turvallisuus. Nämä asiat tulisi ehdottomasti huomioida brändäyksessä.

Vahvuuksien käyttäminen brändäämisessä on hyvä alku, mutta sen lisäksi tulee paneutua myös SWOT-analyysissä esille tulleisiin heikkouksiin, jotta niistäkin voisi mahdollisesti tulla joskus vahvuuksia. Yksipuoliseen teollisuuteen on tietysti vaikea keksiä yhtäkkiä ratkaisua, mutta kunnan tulisi pitää silmät avoinna myös muille vaihtoehdoille kaivosteollisuuden lisäksi. Kaivosteollisuus on epävakaa ala, joten olisi hyvä olla muitakin vaihtoehtoja, jos esimerkiksi kaivokset lopettaisivat kokonaan toimintansa Sodankylässä.

Asuntotilanteen kehittäminen tulisi olla yksi ensisijaisista kehityskohteista. Päättävöitteena olisi tietysti uusien asuntojen rakentaminen ja tonttien kaavoittaminen. Ongelmaksi on tähän saakka muodostunut rakennuttajien puute eli heidät tulisi saada kiinnostuneeksi. Tähänkään ei varmasti yhtä ainoaa lääkettä ole vaan enemmänkin se kokonaisvaltaisen keskustan vetovoiman

parantaminen. Yhtenä toimenpiteenä kuitenkin sitä kohti olisi nykyisten vanhojen ja huonokuntoisten kiinteistöjen ja vuokra-asuntojen kunnostaminen. Keskustan yleisilme pitää saada puoleensa vetävämmäksi. Yksi keino siihen on esimerkiksi kesäisin viheralueisiin panostaminen ja talvisin valaistukseen panostaminen etenkin joulun aikaan.

Tällä asuntotilanteen paranemisella olisi myös suora positiivinen vaikutus osaksi työpaikkapendelöintiä, mikä oli myös yksi heikkouksista. Toinen syy pendelöintiin oli työllisyystilanne. Puolisoiden työnsaantia tulisi helpottaa, jotta koko perhe voisi muuttaa paikkakunnalle. Kaivosten työntekijöissä oli myös paljon pendelöijä, joka on ymmärrettävää alan epävakauden takia. Heidänkin tulevaisuutensa suunnittelua tulisi helpottaa niin, että he voisivat turvallisemmin mielin asettua paikkakunnalle. Työsuhteen vakinaistaminen on varmasti yksi täsmälääke tähän. Kunnan tulisi siis kannustaa kaivosyhtiöitä työntekijöidensä vakiinnuttamiseen.

Matkailun ja turismin puute taajamasta on ollut myös yksi ongelma tähän saakka. Keskustasta ei juuri nähtävyyksiä löydy, mutta niitä, jota sieltä löytyy, tulisi pyrkiä mainostamaan paremmin. Nähtävyyksien lisäksi tapahtumat ja kulttuuri vetää matkailijoita puoleensa. Kesällä elokuvajuhlat vetävät hyvin kävijöitä, mutta myös sen ohelle ympäri vuoden tulisi keksiä tapahtumia. Elokuvajuhlia voisi hyödyntää enemmänkin ja kehitellä sen ympärille oheistapahtumia. Elokuvajuhlien näkymistä muutenkin yleisesti katukuvassa pysyvästi tulisi miettiä, koska se olisi ainakin uniikkia. Elokuvajuhlien aikana eri lailla nimettyjä katuja voisi pohtia jätettävän pysyvästi käyttöön.

Mikäli matkailijoita saataisiin enemmän paikkakunnalle, niin seuraava kehityskohde on majoitustarjonnan lisääminen. Nykyisten majoitusten tarjoajien tulisi tietysti pyrkiä laajentamaan, mutta niiden lisäksi olisi hyvä keksiä myös uusia. Hotellit kaipaisivat muutenkin laajennuksen lisäksi kokonaisvaltaista uudistusta. Yksi vaihtoehto on myös se, että kuntalaiset alkaisivat hyödyntää enemmän esimerkiksi Airbnb-vuokraustoimintaa.

Työllisyystilanne Sodankylässä on ollut hyvä ja tilanne on ollut enemmänkin niin päin, että työntekijöistä on ollut välillä jopa pulaa. Kyselyistä esille tullut tähän liittyvä miinus oli uramahdollisuuksien yksipuolisuus. Paikkakunnalle tulisi saada

siis nykyistä enemmän myös erilaista työtä ja nykyisille työntekijöille tulisi tarjota enemmän koulutusmahdollisuuksia.

Nuorten aikuisten selvästi yksi suurin syy poismuuttoon oli koulutusmahdollisuuksien loppuminen ensimmäisen asteen jälkeen. Olen kovin epäileväinen sen suhteen, että Sodankylään tulisi ammattikorkeakoulua tai yliopistoa. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö siellä voisi kolmannen asteen tutkintoa suorittaa. Itsekin olen kirjoilla Lapin ammattikorkeakoulussa, vaikka asun Oulussa. Ihan yhtä hyvin voisin opiskella Sodankylässä, jos asuisin siellä. Nykyajan opiskelu on muuttumassa koko ajan enemmän ja enemmän etäopiskelumaisemmaksi ainakin tietyillä aloilla. Etäopiskelun mahdollisuutta tulisi ottaa enemmän esille Sodankylässäkin, ettei välttämättä tarvitsisi muuttaa. Kaikki eväät siihen on hyvien tietoliikenneyhteyksien ansiosta.

Ostovoiman siirtymistä muualle vähentäisi erikoisliikkeiden tarjonnan parantaminen. Lapissa etäisyydet ovat pitkät ja moni ajaa silti erikoisliikkeisiin Rovaniemelle asti. Moni varmasti käyttäisi nämä bensakulut mieluummin paikalliseen yritykseen, jos sellainen löytyisi. Moni paikkakunnalta poismuuttaneista mainitsi poismuuton syyksi osaksi palveluiden tarjonnan. Eli palveluita tulisi lisätä ja kehittää entisestään. Varsinkin kahviloita, ravintoloita, vaatekauppoja, uima-, ja keilahallia kaivattiin tutkimusten perusteella. Tästä kysynnästä tulisi saada tieto eteenpäin myös mahdollisille potentiaalisille yrittäjille.

Sodankylässä on myös paljon mahdollisuuksia. Sodankylän kivijalkaliikkeiden ulosantia katukuvassa kannattaisi päivittää. Keskustan kauppojen näyteikkunoiden houkuttelevuutta voisi lisätä esimerkiksi päivittämällä yritysten nimiä. Nimet ovat usein sukunimiä, jotka eivät kerro liikkeestä juuri mitään. Erityisesti ulkomaalaisten turistien voi olla hankala löytää palveluita tämänhetkisestä katukuvasta. Ulkomaalaisenkin tulisi pystyä päättelemään nimistä millaisia palveluita yritykset tarjoavat.

Sodankylä kaipaa lisää palveluita. Esimerkiksi lapsilta ja nuorilta puuttuu etenkin talvella ajanviettopaikkoja sisätiloissa. Tähän ratkaisu voisi olla lasten seikkailupuisto, kuten HopLop. Tällä hetkellä lähin vastaava palvelu löytyy

Rovaniemeltä. Uusien palvelujen lisäksi nykyisten yritysten tulisi kehittää toimintaansa.

Digitaalisuudessa on vielä paljon käyttämättömiä mahdollisuuksia. Tällä hetkellä esimerkiksi useimmista ravintoloista tilaaminen onnistuu vain puhelimitse tai paikan päällä. Tänä päivänä tilauksen tekemisen pitäisi onnistua jo netin kautta tai esimerkiksi Wolt-tyylisen mobiilisovelluksen kautta. Sodankylässä ei vielä ole myöskään yleistynyt kotiinkuljetuspalvelut. Harva yritys kunnassa myöskään hyödyntää verkkokauppaa tai esimerkiksi netissä ajanvarausta. Tuossa oli vain muutama esimerkki, mutta yleinen tilanne on se, että Sodankylässä on lähestulkoon kaikissa palveluissa mentävä henkilökohtaisesti kyseisen palveluntarjoajan luo, jos palveluita haluaa. Etenkin näin korona-aikana tulisi suosia etämahdollisuuksia ja Sodankylässä se ei kovinkaan monen yrityksen osalta ole mahdollista.

SWOT-analyysissä mainittuihin uhkiin paikkakunnan päättäjien on hankala varautua vaan ne ovat enemmän sellaisia, että ne tapahtuvat, jos ovat tapahtuakseen. Mikäli nämä uhat toteutuvat, tulisi niiden varalla olla kuitenkin muita korvaavia vaihtoehtoja.

Pidän laatimiani toimenpidesuosituksia melko luotettavina ja ainakin osaa jopa ihan toteuttamiskelpoisina ja realistisina. Toki jotkin ehdotukset ovat hieman kaukaa haetumpia ja enemmänkin idealistisia. Olen vetänyt johtopäätökset pitkälti analysoimieni tutkimusten ja haastattelujen perusteella. Toki käytin paikallistuntemusta ja luovuutta, jotta sain kohdistettua toimenpiteet koskemaan juuri Sodankylän kuntaa.

Eettisyys työssäni on mielestäni myös kunnossa, sillä kaikki lähteet ovat luvallisia ja tutkimukset olen saanut toimeksiantajaltani. Työ on myös läpäissyt Urkund-plagiointi-tarkistuksen. Työssä mainitut heikkoudet ja niihin liitetyt toimenpideehdotukset voivat loukata tiettyjä tahoja, jos he liittävätkin nämä asiat itseensä. Loukata ei ole kuitenkaan ollut tarkoitus vaan päinvastoin tuoda heikkoudet ilmi, jotta niitä voi jatkossa kehittää.

8 POHDINTA

Tavoitteenani oli laatia selkeä tietopaketti Sodankylän veto- ja pitovoimaisuudesta sekä selvittää kunnan mahdollisuuksia ja haasteita tulevaa brändäystä ajatellen. Toimeksiantajaltani saamieni lähteiden sekä löytämäni materiaalin pohjalta sain muodostettua selkeän kuvan Sodankylän kunnan tämänhetkisestä tilanteesta. Työni osoittaa, mitkä asiat kunnalla ovat jo hyvällä mallilla ja missä taas olisi parannettavaa. Työssäni toin myös esille mitä asioita kunta voisi kehittää veto- ja pitovoimaisuuden lisäämiseksi. Toimeksiantajaltani sain riittävästi tietoperustaa työtä varten ja aineistoa oli useista luotettavista eri lähteistä.

Opinnäytetyön tekeminen kehitti ammatillista kasvuani monella eri osa-alueella. Työn yhtenä lähtökohdaksi oli se, että aihe kiinnosti minua ja prosessi on antanut eväitä työelämää varten. Prosessi on vaatinut ajankäytön hallintaa ja itsekuria aikataulussa pysymiseen. Opinnäytetyön tekeminen kesti pidempään kuin olin alun perin kuvitellut. Toki tähän vaikutti myös se, että tein tämän opinnäytetyön ohella myös päivätyötä. Itse työstä tuli laajempi kuin olin ajatellut. Prosessi on vaatinut pitkäjänteisyyttä ja harjoittanut stressinsietokykyä. Työn kautta olen päässyt harjoittelemaan myös tiimityöskentelyä, josta on hyötyä tulevana liiketalouden ammattilaisena. Tiimityöskentelyssä olen pystynyt vaihtamaan ajatuksia toimeksiantajani kanssa. Heiltä olenkin saanut laajempaa näkökulmaa työhöni. Näiden ajatusten kautta olen saanut ymmärrystä aiheeseen usealta eri kantilta. Prosessin aikana olen kehittänyt omaa osaamistani tiedon hankinnassa ja analysoinnissa. Opin hyödyntämään apuvälineenä esimerkiksi SWOT-analyysiä.

Tutkinnon aikaiset aiemmat opinnot ovat valmistaneet minua hyvin tätä opinnäytetyötä varten. Käytin tässä työssä oppimiani asioita ja tämä on juuri sanan oikeassa merkityksessä lopputyö, sillä tässä työssä tiivistyy osaamiseni. Haastavinta työssä oli löytää se punainen lanka ja saada tekstistä yhtenäinen kokonaisuus, jossa asiat liittyvät toisiinsa. Tämä johtui varmaan siitä, että alussa työn aihe ei ollut täysin selvä vaan sitä hieman haettiin.

Projektin aikana opin vanhasta kotipaikkakunnastani paljon uutta ja huomasin, kuinka vähän siitä loppujen lopuksi tiedänkään tai en ainakaan ollut ajatellut niitä asioita ennen. Huomasin myös usein vertaavani Sodankylää Ouluun, jossa nykyään siis asustelen. Usein havahtuin pohtivani, miten asiat on järjestetty täälläpäin ja voitaisiinko niitä heijastaa Sodankylän toimintaan.

Mielestäni selvityksestä saa hyviin selkeän kokonaiskuvan Sodankylästä, luki tämän työn sitten kuka tahansa. Erityisesti tästä saisi myös joku Sodankylän brändäyksestä kiinnostunut paljon irti. Keskusteltuani toimeksiantajani kanssa, ovat he tyytyväisiä tähän lopulliseen tulokseen ja heidän mielestään tätä kehittämisselvitystä voidaan hyödyntää työvälineenä erinomaisesti heidän tulevassa kuntabrändäyksessä. Olen itsekkin tyytyväinen lopputulokseen ja mielestäni onnistuin toteuttamaan toimeksiantajani toiveen ja pääsin opinnäytetyössäni tavoitteeseen.

LÄHTEET

Aro, T. 2017. Blogi: Miksi yhdet alueet ovat vetovoimaisempia kuin toiset? Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI. Viitattu 14.10.2019
<http://www.mdi.fi/yhdet-alueet-vetovoimaisempia-toiset/>.

Aro, T. 2018a Alueen vetovoima, alueen pitovoima. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI. Twitter. Viitattu 3.10.2019
<https://twitter.com/timoaro/status/992092723611033600>.

Aro, T. 2018b. Mistä on menestyvät alueet tehty? Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI. Twitter. Viitattu 7.10.2019
<https://twitter.com/timoaro/status/1073157832688623616>.

Ekberg, S. 2019. Synkkä kartta: 7 maakunnassa ei yhtään muuttovoittoista kuntaa. Verkkouutiset 29.5.2019 <https://www.verkkouutiset.fi/synkka-kartta-7-maakunnassa-ei-yhtaan-muuttovoittoista-kuntaa/#1521b411>.

Findikaattori 2020. Väestön ikärakenteen kehitys. Viitattu 26.10.2020
<https://findikaattori.fi/fi/81>.

Jaakkola, S. 2016. Sodankylässä kaupunkimaiset palvelut yhdistyvät Lapin luonnon lumoon. Viitattu 7.9.2019
https://www.kotimaassa.fi/index.php?article_id=4378&__from_id__=888.

Kuisma, M. 2016. Hyvinvointi Sodankylään muuttaneiden äitien kokemana. Regina-hanke. Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Kuisma, M. & Suopajarvi, L. 2017. Kaivostoiminnan koetut vaikutukset Sodankylässä. Regina-hanke. Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Lapin liitto 2019a. Lapin seutukunnat ja kunnat. Viitattu 20.5.2019
http://www.lappi.fi/lapinliitto/lapin_liitto/esittely/skunnat.

Lapin liitto 2019b. Sodankylä. Viitattu 19.5.2019.
<http://www.lappi.fi/lappi/kunnat/sodankyla>

Lokka, J. 2020. Sodankylän kunnan kehittämisspalvelut. Kehittämisjohtajan haastattelu 19.3.2020.

Maanmittauslaitos 2019. Suomen pinta-ala kunnittain 1.1.2019. Viitattu 7.8.2019
https://www.maanmittauslaitos.fi/sites/maanmittauslaitos.fi/files/attachments/2019/01/Suomen_pa_2019_kunta_maakunta.pdf.

Miksi sie lähit Sodankylästä? 2019. Sodankylän kunta. Kyselytutkimus.

Miksi sie muutit Sodankylään? 2019. Sodankylän kunta. Kyselytutkimus.

Paikkabrändäyksen rakennuspalikat 2017. Projectico 30.3.2017. Viitattu 05.06.2019 <https://projectico.fi/paikkabrändäyksen-rakennuspalikat/>.

Pekkarinen, S. & Martti, E. 2018. Syntyneiden määrä historiallisen pieni: vauvoja syntyi viimeksi vähemmän vuonna 1868. Yle 6.3.2018. Viitattu 19.9.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-10102530>.

Rainisto, S. 2004. Kunnasta brändi? Helsinki: Kunnallisalan kehittämissäätiö.

Saariniemi, J. 2017. Uusien kaivosalan työntekijöiden sijoittuminen Sodankylään. Regina Hanke. Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Sodankylän keskustan vetovoima 2019. WSP. Tutkimus.

Sodankylän kirkonkylän osayleiskaava Kaupan selvitys 2011. Santasalo.

Sodankylän kunta 2019. Liikenne ja yhteydet. Viitattu 13.5.2019 <http://www.sodankyla.fi/palvelut/Pages/liikenne.aspx>.

Talousarvio 2019. Taloussuunnitelma 2019–2021. Sodankylän kunta. Viitattu 8.9.2019 <http://www.sodankyla.fi/Documents/P%C3%A4%C3%A4t%C3%B6ksenteko%20ja%20hallinto/Talousarvio%202019.pdf>.

Tilastokeskus 2019a. Kuntien avainluvut. Viitattu 12.11.2019 <http://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2019&active1=758>.

Tilastokeskus 2019b. Lapin väestönmuutokset 1994–2018. Viitattu. 30.6.2019 http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__muutl/statfin_muutl__pxt_11ae.px/table/tableViewLayout1/.

Tilastokeskus 2019c. Sodankylästä poismuutto sukupuolen mukaan 1994–2018. Viitattu 30.6.2019 http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__muutl/statfin_muutl__pxt_11a1.px/table/tableViewLayout1/.

Tilastokeskus 2019d. Sodankylään tulomuutto sukupuolen mukaan 1994–2018. Viitattu 30.6.2019 http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__muutl/statfin_muutl__pxt_11a1.px/table/tableViewLayout1/.

Tilastokeskus 2019e. Taajama-aste 1987–2018. Viitattu 25.6.2019 https://vertinet2.stat.fi/verti/graph/viewpage.aspx?ifile=quicktables/kuntien_avainluvut_2019/avainluku_M408&isext=true&lang=3&x=800&y=800&rind=254.

Tilastokeskus 2019f. Väestönmuutokset ja väkiluku alueittain, 1990-2019. Viitattu 25.6.2019 http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__muutl/statfin_muutl__pxt_11ae.px/table/tableViewLayout1/.

Tilastokeskus 2019g. Väestörakenteen ennakkotiedot alueittain. Viitattu 1.12.2019 http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vamu/statfin_vamu__pxt_11lj.px/.

Tilastokeskus 2019h. Väkiluku 1987–2018. Viitattu 25.6.2019
https://vertinet2.stat.fi/verti/graph/viewpage.aspx?file=quicktables/kuntien_avainluvut_2019/avainluku_M411&isext=true&lang=3&x=800&y=800&rind=254.

Uusitalo, M. 2020. Sodankylän kunnan kehittämispalvelut.
Elinkeinokoordinaattorin haastattelu 19.3.2020.

Viitala, R. & Jylhä, E. 2013 Liiketoimintaosaaminen: menestyvän yritystoiminnan perusta. Edita Publishing Oy. E-kirja.
<https://luc.finna.fi/lapinamk/>, Edita verkkokirjahylly.

Visit Sodankylä 2019. Sodankylän elämänmakuiset sivukylät. Viitattu 21.5.2019
<https://www.visitsodankyla.fi/naejakoe-artikkeli/sodankylan-elamanmakuiset-sivukylat/>.

Väkiluvun kehitys Lapin kunnissa ja seutukunnissa 1970–2008 2009. Lapin liitto. Viitattu 29.5.2019
http://www.lappi.fi/c/document_library/get_file?folderId=52584&name=DLFE-3123.pdf.

Wikipedia 2019. Lapin liikenne. Viitattu 17.5.2019
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/13/Lapin_liikenne.png.